

LES TERRES D'AMPRIUS DE LA TINENÇA DE L'ALCALATÉN 1588 – 1626

El present treball d'investigació ens apropa una mica més a l'estudi de les zones de pasturatge pròpies de les viles i llocs de l'antiga Tinença de l'Alcalatén. En l'actualitat hi han pocs estudis sobre les activitats ramaderes medievals i d'època moderna a les nostres terres.

En concret, es tracta d'una documentació inèdita que cap historiador de la comarca ha utilitzat com a font d'estudi.

La majoria han aportat unes pinzellades locals sobre alguns aspectes de les pastures dels ramats, m'estic referent als assagadors o passades de cada terme municipal, en què també apareixien anotacions puntuals sobre les deveses o els bovalars d'alguns pobles de la Tinença.

Aquesta documentació que està custodiada a l'Arxiu Històric Provincial de Saragossa, ens mostra les zones que eren comuns per al pasturatge de tota classe de bestiar anomenats terrenys d'amprius.

Els terrenys de pasturatge en cada municipi estaven separats per les zones dels bovalars, les deveses (també anomenades redones) i els amprius o terres d'herbatge; a part, hi havien els camins de trànsit de les raberes que rebien el nom de pas, passà o assagador.

A més a més, cal mencionar dintre dels terrenys destinats als amprius, a prop de les passades, les zones destinades a les mallades (*descansaderos*), els abeuradors, les coves, els pous, les basses, les fonts...

De tots aquests terrenys només les deveses i els bovalars eren llocs dels béns propis de les respectives viles; els altres terrenys eren comunals, com els amprius, que havien de ser fitats, mollonats i assenyalats per cadascuna de les viles per a realitzar el que es coneix com la visura.

En les visures acudien uns experts ramaders anomenats pel consell de cada vila, junt amb els oficials de cada poble (autoritats principals i el notari de cada vila).

Com a particularitat, en la nostra Tinença, havia d'acudir al reconeixement de la visura el governador general de la *Tenencia*, la màxima representació del senyor feudal, el Comte d'Aranda, al nostre territori.

Pel que fa als assagadors o passades hi havien de dos classes: uns eren interiors, que comunicaven els diferents amprius de cada vila, les seues mallades, els seus abeuradors, cocons, basses...; els altres eren generals, que donaven trànsit a d'altres que venien d'altres zones de la contornada, per on passaven les raberes de la transhumància aragonesa, coneguts ací amb el nom del camí dels aragonesos o dels serrans.

En la documentació inèdita (treball d'investigació que en breu es publicarà) sobre els nombrosos litigis entre els ramaders i els agricultors de Les Useres apareix la nomenclatura de *herbajantes extranjeros*, que provenien dels pobles d'Aragó (Allepuz, Villarluengo, Forniche, Cedrillas...); els quals pasturaven en els diferents *quartos* en què estava dividida la terra de pastura particular del terme de Les Useres, on les arque municipals rebien grans quantitats de beneficis econòmics d'acord amb els capítols dels arrendaments de les herbes que mantenien amb els pastors aragonesos.

Per tant, els amprius eren les terres comunals de pastura de les raberes de totes les viles de la Tinença de l'Alcalatén (Llucena, l'Alcora, Les Useres i Xodos).

La primera referència que trobem a la nostra comarca sobre els amprius apareix a la carta de població de *la Pobra de Alcora de Alcalatén* de l'any 1305, donada per Joan Ximénez d'Urrea, on especifica:

(...) no aya departamento de termino, es a saber, a pasturas e otros ademprivos.

Als capítols de supressió i agregació del lloc d'Alcalatén als llocs de Llucena i l'Alcora del 18 de juny de 1418, es menciona la següent referència sobre els amprius:

(...) Item, que els dits llochs de Lucena e Alcora, prenants lo dit terme de Alcalatén, ajen totes aquelles llibertats, privilegis, amprius, franqueses e drets que los pobladors, vehins, prohomens e habitants del dit lloch e terme de Alcalatén en temps passat havien e de present an, així de amprius, bovalars e deveses com en altra manera. Plau al Señor, empero reserve assí la devesa deius dita, ea les dites alqueries los bovalars, així com ans an acostumat.

El 4 de juny de 1552 la Comtesa d'Aranda, Doña Juana de Toledo, va establir la normativa per a delmar i per a primiciar les raberes de tots els veïns de la Tinença, davant els jurats de les viles de Llucena, de l'Alcora i de Les Useres, rebut pel notari de Llucena Miquel Fortuny.

El 27 de març de 1576 el Comte d'Aranda, Don Joan Ximénez de Urrea, va promulgar una sentència entre les viles de Lluçena i de Les Useres sobre la divisió dels termes i dels amprius de les dues poblacions.

El litigi o disputa venia per la partició dels termes desde la partida de la Traguanta cap al molló trifini de Lluçena, Atzeneta i Les Useres. La cova de la Traguanta va quedar dintre de l'antic terme de l'Alcalatén, podent els de Les Useres utilitzar dita cova, d'acord a una concessió establerta el 1568; així com també, el masover llucenenc Bertomeu Ribés, podia entrar a abeurar les seues rabetes al barranc de la Ponsa del terme de Les Useres.

En aquest document, també ens parla de la Concòrdia de totes les viles de la Tinença pels terrenys dels amprius que es va realitzar l'1 de setembre de 1513 davant del notari Joan Sala; on ens diu:

(...) en el qual auto quisieron dichas partes que los ganados de las dichas universidades pudiesen entrar en los términos de los otros.

Et viceversa, estar y pasturar no solamente de sol a sol, empero aún de noche y hazer mallada como si todo fuese un término común, y las quatro universidades una misma Universidad e población, y que del dicho auto de Concordia y germania no se pueden apartar dichas universidades sin consentimiento y voluntad de todas, según que todas lo quisieron a principio y consintieron y lo firmaron.

Al mateix document de 1576 apareix la protesta dels jurats de Les Useres, un d'ells era Pere Miquel (nissaga familiar dels Miquel amb molta trajectòria històrica userana: notaris, jurats, regidors de Castelló, casa del Marqués de Benicarló, senadors...) en què el Comte va establir unes noves mesures per a no perjudicar les arque municipals useranes en les zones de pastures que eren arrendades a les rabetes d'Aragó.

Aleshores, els amprius de la partida de les Arteses quedaven regides amb la següent normativa:

(...) en la dita partida de Arteza de la fiesta de San Miguel de setiembre hasta Pasqua de Resurreccion, no puedan entrar a pasturar bestiarías de Luçena; sinó fueren cabras o ovejas con sus cabritos o corderos y no de cabrones o Carneros, por el mucho danyo que hazen en los dichos bestiarías masculinos a donde entran, y es cierto que no quedaria hierva alguna para las crianças pequeñas que nacen en dicha partida de Artesa y en las parideras de aquella (...)

El 20 de setembre de 1588; és a dir, 19 dies després d'acabar la visura dels amprius de la Tinença, es va efectuar l'escriptura d'amollonament i designació de llindants i fites entre les viles d'Atzeneta del Maestrat i de Les Useres, amb l'assistència dels seus respectius senyors territorials o delegats i dels jurats de cada vila.

En les Ordinacions municipals de l'Alcora atorgades pel Comte d'Aranda, Antonio Ximenez d'Urrea, el 27 de febrer de 1613, apareix a l'ordenança nº 45 la següent referència sobre els amprius:

(...) Item, ordenamos y mandamos que los ganados en la Oya de Alcalatén puedan salir a pazer a los amplios señalados y acostumbrados de la dicha Oya.

Pel que fa a la documentació que presentem apareixen dues visures, una es va fer el 25 d'agost de 1588; la qual porta com a títol ***Carta e Senyalament dels terrenys nomenats amprius de la Thenencia de Alcalaten***, on es fa menció d'un altra anterior (de moment no l'he trobada en cap arxiu) realitzada l'1 de setembre de 1513.

La segona es va fer el 9 de maig de 1626, la qual porta com a títol ***Acte dels Amprius Generals de totes les viles de la Tinentia; so es Lusena, Alcora, Usseries y Chodos***.

Les visures s'havien de realitzar cada cert temps perquè el pas del temps i altres circumstàncies feien necessari renovar els senyals establerts en elles, que eren els mollons fets de pedra seca (les pedres fiteres) amb el fonament d'argamasa i les creus eren gravades en alguns llocs visibles com les roques o cantals de pedres; les quals, segons la documentació, s'havien de renovar perquè moltes estaven velles i ofuscades, on es renovaven amb una picola i una broca.

Així queda mencionat al document:

(...) e porque al present alguns mollons y creus dels que en dit regoneixement foren fets y renovats, estan desfets y ofuscats, y venguts a tota royna perla molta distansia de temps que després ensà a descorregut(...) tinga verdadera noticia dels Amprius per ahon poden fer pastures los vestians de dites universitats (...)

En la primera visura, la de l'any 1588, la comitiva dels oficials de la vila de l'Alcora van fer una protesta perquè no hi eren les autoritats de Xodos, argumentant que podien veure's malmesos els seus drets (però en la documentació apareixen més avant els jurats del lloc de Xodos).

Cal recordar que Xodos es va agregar al terme de Llucena el 22 de desembre de 1438 i el 22 de febrer de 1616 es va tornar a segregat de Llucena, convertint-se altra volta en municipi amb jurisdicció pròpia (per això en la segona visura, la de 1626, ja apareixen els oficials de la vila de Xodos des del primer moment).

Les dues visures comencen al mateix lloc, al Molí de Figueroles, d'ací van assenyalant els diferents amprius de la vila de Llucena, després els de la vila de l'Alcora, després el de la vila de Les Useres i per últim, els de la vila de Xodos.

També en la primera visura, els oficials de Les Useres van protestar, respecte als danys que es podien fer a les parideres, perquè el Comte rebia alguns perjudicis al delmar les cries dels bestiaris; però encara majors eren els danys que rebia la vila de Les Useres en els herbatges i en les primícies, degut a què havien perdut l'acta de la visura dels amprius del 1513 i no podien certificar el que allí es contenia.

També es fa menció de la donació efectuada pel Comte d'Aranda, Joan Ximénez d'Urrea, el 1513 d'una segona devesa o redona al terme de Les Useres, situada en la partida de les Artesses, amb les corresponents fites, mollons i creus; restant de la següent manera els límits dels amprius de dita devesa:

(...) de dit Cocó tornava a la Foya de Artesa, envers la vila deles Useres y tornava al molló dela Savina, y per quant la dita devesa se troba ocupat tot lo ampriu per hon los bestiaris de Llusena y Alcora podien passer.

En eixes partides hi havien dos creus, una creu junt al molló de la devesa nova i l'altra creu en l'altra part de la devesa antiga i entre totes dues hi havia una distància de 60 passes.

A més, la comitiva de Les Useres exposaren que les raberes de les viles de Llucena, Alcora i Xodos no podien passar des del molló de la Creu de la Savina fins al Cocó d'Artesa; perquè ja disposaven d'una passada o assagador entre la nova devesa i el terme d'Atzeneta, cosa que no podien haver-hi dues passades.

Les comitives de Llucena, Alcora i Xodos van protestar al·legant que no podia estar dita passada sense cap tipus de senyal; a més, la nova devesa estava situada en terrenys dels amprius per on transitaven les raberes per al seu pas, argumentant que eixes creus només assenyalaven una passada.

També exposaren que en la documentació vella, la de la visura de 1513, s'assenyalaven aquestes fites:

(...) des del dit Cocó tenen les dites universitats de Llusena, Alcora e Chodos, enlo dit terme de les Useres, per amprius la Foya anomenada de Artesa devés la vila deles Useres e torne al molló dela Savina ahon los dits amprius feneixen.

A més a més, la foia més pròxima a Les Useres estava fora de la nova devesa concedida pel Comte, recalcant la documentació, que al haver-hi poca distància des de la Creu de la Savina fins al Cocó, sent eixe terreny abrupte i de poca utilitat per als veïns de Les Useres; en el cas d'haver-hi alguns litigis entre les viles de la Tinença, serien majors les despesses que el benefici que podria traure la vila userana.

Al març de 1576 el Comte d'Aranda va promulgar una sentència en què sota pena de 500 lliures aplicadores a les arques dels oficials dels béns propis de les viles de la Tinença, ningú poguera pleitejar sobre els amprius i termes de les viles de l'Alcalatén, d'acord amb la concòrdia de 1513. Així doncs, el governador del Comte d'Aranda, va establir en la dita visura de 1588:

(...) desdel molló y creu dela Savina devallant dedret endret, en amplaria de sexanta pases, tinguen tan solament les dites universitats de Llusena, Alcora y Chodos, junt als mollons nous dela nova devesa passada, pera poder tornar als dits amprius y llímits deaquells fora de aquella.

En la documentació de la visura de 1626 apareix el terme de *Redonda* i no de devesa, especificant que està totalment fitada i mollonada, amb els següents límits:

(...) per dita rahó la dita Redonda de Artessa y la Redonda dela vila de Usseres antiga, desde dit Cocó dela Artessa comence y passe y puja dret aquí amunt; affrontant a má dreta ab lo molló queestà al cap dela heretat de Joan Polo, notari; y així puja dita pasada dret al molló dela Savina, ha on los dits amprius dela vila de Llusena tenen son principi.

En la visura de 1588 acudiren com a oficials de les viles de la Tinença els següents representants:

Llusena – justícia, Joan Eiximeno; jurats, Pere Agostina i Bertomeu Gosalbo; notari, Melcior Fortunyó; experts ramaders, Bertomeu Duguet i Francesc Bou.

Alcora - jurats, Baltasar Forés i Miquel Feliu; notari, Miquel Yvanyes; experts ramaders, Juan Pardo.

Les Useres - justícia, Jaume Ribés; jurats, Pere Mateu i Joan Gual; notari, Joan Polo; experts ramaders, Pere Porcar.

Xodos – jurats, Joan Gellida i Andreu Gasch.

El governador de la Tinença era Joan de Heredia y Castellví.

Els testics: Miquel Gil, Miquel Tomás den Antoni i Joan Garsia den Pere.

Notari de redactar l'acte de la visura: Melcior Fortunyo.

En la visura de 1626 acudiren com a oficials de les viles de la Tinença els següents representants:

Llucena – justícia, Miquel Joan Nebot; jurats, Miquel Sala i Joan Nebot de Foyos; notari i síndic, Francesc Sanchis; experts ramaders, Geroni Nebot de Valls i Josep Nebot de Foyos.

Alcora – justícia, Antoni Porcar; jurat en cap, Miquel Carnicer i Jaume Mallol; jurat menor, Jaume Aycart; notari, Jaume Ribés; experts ramaders, Joan Porcar i Jaume Feliu.

Les Useres - justícia, Llorenç Ribés; jurat en cap, Dimas Fortunyo; síndic, Jaume Marco; notari, Joan Polo; experts ramaders, Pere Fortunyo, Miquel Joan Porcar i Jaume Mateu.

Xodos – síndic, Joan Sancho; experts ramaders, Antoni Gellida i Bertomeu Palanques.

El governador de la Tinença era Joan Chrissostomo Samitier.

Els testics: Pere Ribés den Miquel, llaurador i Vicent Flor, fadrí, sastre, habitants de l'Alcora; Jaume Duguet, llaurador de Llucena.

Notari de redactar l'acte de la visura: Joan Batiste Carrança.

Però la documentació més important que podem extraure és la toponímia històrica dels diferents llocs per on anaven els terrenys comunals dels amprius en els nostres pobles, molts indrets avui en dia desapareguts, altres han sofert algunes variacions lingüístiques i d'altres han perdurat igual que en l'actualitat.

Així doncs, a continuació es detallarà tota la toponímia que apareix en la documentació, dividida en els termes que apareixen, els dies en què es van fer les visures i, sobretot, respectant l'ortografia original, no he fet cap modificació ni cap aportació meua.

TOPONÍMIA DELS AMPRIUS DEL TERME DE LLUCENA

DIES	VISURA DE 1588	VISURA DE 1626
<p>DIJOURS 25 D'AGOST 1588</p> <p>-----</p> <p>DISSABTE 9 DE MAIG 1626</p>	<p>Riba Roja – morral del mas den Rius - bustal den Çabater – Planillar – cova del morral den Rius – cap de la singla Sobirana – Foya del Calaten – mas de Jaume Marco – font de la Solana – riscla de les roques davall del mas de Pere Bernat de Figueroles – camí de Chodos – mas den Çiurana – cap de la Rasa – mas de Joan Duguet – mas de Valls enla Carrera – en lo gravet damunt lo mas den Dolça – Calsades e Pedrisa – camí de Chodos nou – al sol de la Foya de Miquel Palanques.</p>	<p>rivera Roja – lo morral del Mas den Rius – collet del bustal del Sabater – lo Planillar – morral dit den Rius – cova del morral den Rius – cap de la singla Soberina – Foya de Alcalaten y de Figueroles – mas de Jaume Marco – font de la Solana – els collets – en la riscla de les roques davall lo mas den Antoni Bernat de Figueroles – camí de Chodos – mas de Thomás Duguet – cap de la rasa – camí vell de Chodos – abeurador de la Tosquella – les saleres – mas de Joan Duguet – grau de Valls – mas de Nandolla – les Calçades e pedrissa – terra dels pobills de Miquel Nebot de la Foya Genta – camí nou de Chodos – al sol dela Foya de la viuda de Miquel Palanques.</p>
<p>DIVENDRES 26 D'AGOST 1588</p> <p>----</p> <p>DIUMENGE 10 DE MAIG 1626</p>	<p>riba Roja y les canals del Molí de Figueroles – envista del Riu – camí que va de Llusena al Riu – via de la caseta den Palomar – masada dels pobills de Miquel Çamel – font de la Carrasca – tossal del mas dels Martins Sanchos – cova de les vaques – mas de Bertomeu Pallarés – mas de Tomás Beltrán – les roques de Araya – selleta del cabeçó de Sent Just – cova dela Palla – mas de Joan Garsia – barranch de Nalba – tossalet dela Quebrada – sol dels Cubilars de Joan Beltrán dels Ortals</p>	<p>la Visura comença per la part del sol del terme de Llusena, distant dela part del mas de Marc Antoni Fortuny, unes 60 pases, apart del Riu devés Figueroles – rivera Roja – canals del Molí de Figueroles – camí de Llusena ala vila dela Alcora – caseta de Pallomar – masada de Miquel Garsia – font dela Carrasca – cap del tossal del mas dels Martins Sanchos – cova deles Vaques – mas de Jaume Nebot de Araya – foya que está devés les roques de</p>

	<p>– solana dels cubilars – mas dels Ortals – lloma dels Ortals – selleta del mas de Sebastià Oliart – al cap deuna llastra ques diu l'Asquererola.</p>	<p>Araya – selleta del cabessó de Sent Just – coba dela Palla – barranch den Alba – els Cubillars – sol dels cubillons de Bertomeu Batziero.</p>
<p>DISSABTE 27 D'AGOST 1588 ----- DILLUNS 11 DE MAIG 1626</p>	<p>als Malladars – Foya dela viuda de Francesc Gosalbo – mas den Nou – mas dela Penella – via dels forcalls den Pineda – lloma de Martí Esteve – mas de Gaspar Colom – via dela Matasa – bustalet dela Matasa – corral de la Selleta – cap dela Picoso – povet del mas dela viuda de Miquel Porcar – mas de la Mansanera – collet del Castellar – masada den Alegret – barranch de Pauhs – font del mas den Ortí – cabesó de Morabí.</p>	<p>sol dels Hortals del barranc den Alba – mas de Bertomeu Batziero – mas dels Ortals – cap dela lloma dels dits Ortals – selleta del mas de Don Pedro escrivà – cap dela lastra ques diu las Querola – mas de Rocat- els malladars – foya de Francesc Ribés – mas nomenat dela Foya dela Nou – mas nomenat dela Penella – font que ja enlo barranch de Cantada – via dels forcalls den Pineda – lloma de Martí Esteve – mas de Gaspar Colom – vertent dela via dela Matasa – lloma dela Matassa – collet en vista del bustalet dela Matassa – camí que va al corral dela Selleta – lo forcallet dela Barraca – cap dela Picoso – povet del mas dela viuda de Miquel Porcar, apellat lo mas de la Mançanera – collet nomenat del Castellar – masada que huy és de Rafael Beltrán de Porta Pauhs – baix davall la font.</p>
<p>DIUMENGE 28 D'AGOST 1588 ----</p>	<p>foya de Morabí – tosalet de les Çaleres – mas dit Denaldua – morro del Burgaret – foya dela Pena Roja – saltador de la Llobatera – la lloma Carrascosa de Miret – mas de Guillem Mancho – mas den Pons – la roca foradada.</p>	<p>cabesó de Morabí – tosalet deles Saleres del mas dit de Morabí – mas de Naldua – lo morró del Burgaret – font del Ginebre – la foya del Pinar – masos anomenats dels Negres – saltador dela Llobatera sobre la Pena Roja – via</p>

<p>DIMARTS 12 DE MAIG 1626</p>		<p>dela lloma Carrascosa de Miret – damunt la Pena Roja - lloma dita dela Carrascosa – mas que huy es de Antoni Agostina – punta del Ereditament – partida de Rosset – vers laygisadores – lo mas apellat den Pons – la roca foradada.</p>
--	--	--

TOPONÍMIA DELS AMPRIUS DEL TERME DE L'ALCORA

DIES	VISURA DE 1588	VISURA DE 1626
<p>DILLUNS 29 D'AGOST 1588</p> <p>-----</p> <p>DIMECRES 13 DE MAIG 1626</p>	<p>bustalet den Nadalit – camí dela serra que va a Vilafermosa – les roques Deixart – masada Deixart – bustalet den Antoni Porcar – barranch del Rosí – bustalet de la Pedrera – la Pedrisa – la Talayola – bovalar de Araya – foya de lAlamí – camí que va a Araya – cova de lAygua, nomenada del Diable.</p>	<p>bustalet que huy és dels hereus de Bertomeu Pallarés – camí dela Serra que va a Vila Fermosa – les roques Deixart – masada Deixart – bustalet de Jaume Buixadós – lorta de Eixarch – lo barranch nomenat del Rosí – bustalet dela Pedriça – damunt la pedrera – la pedrissa envista dela Talajola – bobalar de Araya – foya nomenada del Alamí - camí que va a Araya – cova del Aygua, nomenada antiguament del Diable y de present del Angel.</p>
<p>DIMARTS 30 D'AGOST 1588</p> <p>-----</p> <p>DIJOURS 14 DE MAIG 1626</p>	<p>Terme de Alcalaten</p> <p>partida dela roca den Almenara – castellaret den Almenara – cap dela roca dels Forats – barranch de Mon Miran – cap dela Pedrisa – cabesó del Vent – corral de Joan Nomdedeu – barranch del corral den Nomdedeu – malladars del Corral Roig – la Basseta Seca – camí del Campillo – barranch de les Forques – barranch dels Yvanyes de Toter – vinya de Napiquera – camí que puja dela Alcora al Castell del Calaten – al Riu – lo Pontarró – camí del molí fariner dela Alcora – la roca Mamellada – via dela Picoso – camí deles Solanetes – horta de mossen Joan Pallarés – la Picoso dela vinya den Forés – castellaret den Almenara.</p>	<p>Terme dela vila de Alcora, en la partida de Alcalaten</p> <p>partida nomenada dela Almenara – castellaret nomenat de Nalmera – mas dela Foya – barranch de Monmirà – roques de lAlmenara-cap dela roca dita dels Forats – barranch de Mont Mirà – cap damunt dela Pedrisa – forcalls del dit barranch de Monmirà – la rompuda de Juan Feliu – cabeço del Bent – lo frontó damunt lo corral de Miquel Juan Nom de Déu – malladars del corral Roig – la Baseta Seca – camí nomenat del Campiello – barranch nomenat deles Forques, que hu yen dia és dels Yvanyes de Toter – viña nomenada dela Piquera – camí</p>

		<p>que puja de lAlcora al Castell del Calaten – devallaren al Riu – pujaren als Pontarrons – camí del molí fariner dela vila de Alcora – la Roca Mamellada – via dela Picoso – lo camí que va a les Solanetes – cap de lorta de Graviel Vilar del molí – la Picossa dela vinya de Forés – tornaren al Castellar dela Almenara.</p>
--	--	--

TOPONÍMIA DELS AMPRIUS DEL TERME DE LES USERES

DIES	VISURA DE 1588	VISURA DE 1626
<p>DIMECRES 31 D'AGOST 1588</p> <p>-----</p> <p>DIVENDRES 15 DE MAIG 1626</p>	<p>molló de la Çavina – roca de la Edra de les Murtes – mallada del Barzer – cova den Serrano – barranch de la Ponsa – camí de lAlcora – collet del Raig – castellaret den Pineda – barranch del Pi tro al Molinar – Molinar avall va fins ala Rambla de Algonder – e torne Rambla amunt tro ala Raconada del Ullastre – cap del Vilar dela Cals – mas dels Portolesos – Pou del Ullastre – barranquet del Molinar – pas del Molinar.</p>	<p>partida dela Savina – tosalet de les Murtes o dela Edra, envista dela orta – via dela mallada del Barçer – la cova que ara es nomena den Serrano – baixant la Solaneta – lo barranch avall que ara es nomena dela Ponsa – camí que va ala Alcora – collet den Roig – Castellaret den Pineda – barranch del Pi al Molinar – perlo Molinar avall va fins la Rambla del Gauder – Rambla amunt ala Raconada del Ullastre – al cap del Vilar dela Cal – senda que va al mas dels Portolesos – Pou del Ullastre – barranquet del dit Molinar – la lloma den Gil cap al Cocó dela Artessa – Redonda de Artessa: desde dit Cocó dela Artessa comence y passe y puja dret aquí amunt, affrontant a má dreta ab lo molló que está al cap dela heretat de Joan Polo, notari, y així puja dita pasada dret al molló dela Savina.</p>
<p>DIJOURS 1 SETEMBRE 1588</p>	<p>lloma den Gil – Cocó – Devesa dela partida dArtesa: de dit Cocó tornava a la Foya de Artesa, envers la vila deles Useres y tornava al molló dela Savina.</p>	

TOPONÍMIA DELS AMPRIUS DEL TERME DE XODOS

DIES	VISURA DE 1588	VISURA DE 1626
DIJOURS 1 SETEMBRE 1588 -----	mas de Miquel Tomás den Antoni – cap de les roques del morral dela Lloma de Bernat – la Quebrada de Garsia – pou del Assor – barranch Negre – barranch del Ermitá – font del Texuelo – terme de Vistabella.	mas de Grabiél Tomás – cap de les roques del morral dela dita Lloma de Bernat – la quebrada den Garçia – Pou del Asor – barranch anomenat Negre – barranch del Hermita – Font del Texedó – terme de Vistabella.
DISSABTE 16 DE MAIG 1626	Amprius dela lloma de la Noguera heretament del dit en Miquel Tomás den Antoni – Foya Redona – alaygua dela Pedrafita – forcall de la Foya Rebollosa.	Amprius de la lloma de Noguera hereditament del dit Grabiél Thomás – les roques dela part de jus – la Foya Redonda – laygua dela Pedra Fita – forcall dela Foya Rebollosa.

BIBLIOGRAFIA

ESCRIG FORTANETE, J. (1999): *Llucena: Una Historia de l'Alcalatén*. CIT, Universitat Jaume I

- **(2000): *Monogràfica de Llucena*. CIT, Universitat Jaume I**

MIRALLES PORCAR, J. (2011): *Mossén Jesús Miralles, historiador. Recull de la seua obra*. Centre d'Estudis del Maestrat, Quaderns 10, Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat

PUCHOL TEN, J.M. (2007): *De Urrea a l'Alcalatén*. Castelló, Servei de Publicacions, Diputació de Castelló.

RUBIO MIGUEL, J. (2006): *Les Ordenances Municipals de l'Alcora donades pel Comte d'Aranda als segles XVII – XVIII*, Butlletí de la Societat Castellonenca de Cultura, t. LXXXII, Castelló.

- **(2008): *Les Useres, Història d'un parlar*. Juntament amb el professor de la UJI Andreu Beltrán, Acadèmia Valenciana de la Llengua, (Toponímia, Dialectologia i Història), a expenses de publicació.**
- **(2013): *El Capbreu de la vila de Les Useres 1613 – 2013 (400 Aniversari)*, Programa de Festes Patronals 2013, Les Useres.**
- **(2014): *El Capbreu de la vila de Xodos 1613 – 2013 (400 Aniversari)*, La Roca núm. 7, Associació Cultural l'Argivello, Xodos.**
- **(2016): *El Pleit entre la Vila d'Atzeneta i la Vila de Les Useres (1635 – 1722)*. Castelló, Servei de Publicacions, Diputació de Castelló.**
- **(2022): *Les Passades del terme de Les Useres als segles XVIII – XIX* treball d'investigació a punt de publicar, Les Useres.**
- **(2022): *Conflictes entre ramaders i llauradors a Les Useres als segles XVIII – XIX* treball d'investigació a punt de publicar, Les Useres.**

APÈNDIX DOCUMENTAL I - A.H.P.Z.

Carta e Senyalament dels terrenys nomenats Amprius de la Thenencia de Alcalaten

Die xxv mensis Augusti Anno a Nat. Dni. MDLXXXVIII

In Dei Nomine et eius Divina Gratia Amen.

Coneixeran tots quants aquesta Carta publica veuran e llegiran, que per quant ya enlo any Mil Cinch Sents tretze, lo primer del mes de setembre, fonch feta Visura y Regoneixement de provisió de sa Sr.ª Illm.^a dels amprius deles Viles de la present Tenensia; en presensia y assistensia del procurador general que perlo tunch era desa Sr.ª Illm.^a en dita Tenensia; y delos Justicia y Jurats dela vila de Llusena ensemps, ab les persones electes pa fer dita visura y regoneixement per part de aquella, y deles viles dela Alcora y Useres; segons y compus llargament se conté endit acte de regoneixement.

Al qual habeatur relasió e perque al present alguns mollons y creus deles que endit regoneixement foren fets y renovats, estan desfets o obfuscats y venguts a total rohina; y la molta distansia de temps q desde que dita visura fonch feta fins al dia present ha discorregut del que podria naixer alguns pleyts e quistions a dites universitats, per no regoneixerne ni rehedificar aquells.

Per tant volent remoure y rellevar qualsevol genero de questió e pleyt entre aquelles y que enlo venidor les dites viles dela present Tenensia de Alcalaten y cascuna de aquelles tinguera notisia dels amprius per ahon poden fer pastures los Bestiars de aquelles; fonch movehit per dites universitats y consiliarment determinat quede nosió los dits mollons y creus conforme lo tenor dels desus calendariada carta de regoneixement de aquelles fossen renovats e reparats.

Per alqual efecte visura e regoneixement fonch feta electio per part dela dita vila de Llusena de Bertomeu Duguet y Frances Bou, paque ensemps ablos magnifichs Joan Eiximeno, justicia; Pere Agostina y Bertomeu Gosalbo, jurats; anassen a assistir intervenint per part legitima fer en dita visura y regoneixement, tenint ple e bastant poder perlo magnifich Consell dela dita vila de Llusena e daquelles otorgat pa fer les dites coses e sengles de aquelles, com millor ben vist los sia en util y profit de dita vila de Llusena; segons consta de son poder e comissió ab acte rebut

perlo discret Melchior Fortunyo, notari a xxxiii dies del dit e present mes de agost del dit any MDLXXX y huit, continuat enlo llibre de Conselleria sots lodit calendari.

E per part dela dita vila dela Alcora en Baltasar Forés y Miquel Feliu, jurats dela dita vila dela Alcora ensemps, ablo discret Miquel Yvanyes, notari, e Joan Pardo ganadero expert; tenint aixímateix ple e bastant poder dela dita vila dela Alcora e deaquells otorgat pa poder fer part y entrevenir endita visura y regoneixement de dits amprius; segons consta de son poder ab acte rebuts p lodit discret Miquel Yvanyes, notari, sots lo dit calendari.

E per part dela dita vila de Les Useres en Jaume Ribés, justicia; Pere Mateu major, altre dels jurats; Pere Porcar, expert y ganadero; e lo magnífich y discret Joan Polo, notari y escrivà de dita vila y Consell de Les Useres; tenint així mateix poder pera fer dita visura y regoneixement de dits amprius, segons de dit poder ha constatat ab acte rebut p lodit Joan Polo, notari, tot lo dit calendari de xxxiii dels presents mes e any.

Los quals officials, prohoms y experts convocats y congregats enlo Molí de Figueroles, unanimes y concordés, e ningú de aquells discrepant; present y assistent lo Illm. Sr. Joan de Heredia y Castellví, Governador General desa Sr.ª Illm.^a, enla present Tenensia; lo qual com fos present per obviar qualsevol manera de dupte endita visura y regoneixement de dits amprius.

E porque és bé e llealment y sens pasió alguna se fonch dita visura y regoneixement, en presensia y assistensia de totes les dites parts dels dits notaris, los dits officials, prohoms y experts prestaren jurament sobre la Creu en mà, e poder del dit Ill. Sr. Governador; los quals juraren a nostre Senyor Déu y als Sants quatre Evangelis, de ses mans dretes corporalment tocats que se hauran bé e llealment juxta Deu e ses consiencies en dita visura y regoneixement y mollonasió de dits amprius antichs.

Y que per interes, per premi ni sobornasió alguna no deixarà de manifestar, senyalar y assignar les creus y mollons endit acte de regoneixement dedits amprius desus calendariat, contengudes y especificats.

E com fossen present ynseguint e posant en execusió lo dit regoneixement de dits amprius en virtud del Sagrament per aquells prestat; accediren tots presents y totalment conforme lotenor dela carta vella de aquells; ab

protestasió empero feta per los offisials dela vila dela Alcora, que nolssia causat perjuhi algú, si alguns drets tindran enlo terme de Chodos de poder, segons los vehins de Llusena, amprien aquell.

E que també en la Sentensia antiga donada sobre los dits amprius los sia reservat si algun dret en virtut de aquella los competira.

Et nihil ominus per los offisials deles Useres fonch feta protestasió, nols sia fet perjuhi algu, així pera demanar a sa Sr.^a enlo que ha respecte al dany sels fa ales paridores; perçò que reb no sols sa Sr.ª Illm.^a molts danys y perjuhi en sos delmes deles cries dels bestiaris; però encara més la dita vila deles Useres enlos herbatges y promisia, y los vehins en sos nodriments e bestiaris, y sens perjuhi dels drets, preten tenir ab un acte antich dels dits amprius, lo qual per tenir al present perdut, no poden de aquell y de sos drets fer certificats; ansbé sos drets los sien y resten salvos pera sempre que dit acte acaparra, et de omnibus aliis.

E primerament entre la Riba Roja e lo morral del mas den Riu, que huy és de la viuda de Jaume Çabater y desos fills, fonch atrobada, conforme la carta vella, una creu enlo collet del Bustal den Çabater, davall lo Planquellar o Planillar; la qual per los dits offisials y experts, tots presents, fonch vista y denovo aquella renovada junt ala qual creu feren un molló de pedra seca y provehiren los dits jutges y comissaris eser fet de argamasa.

Y perseverant dita visura enlo morral dit den Rius, e huy és de Jaume Duguet, damunt la cova del dit morral, fonch atrobada altra creu antiga, segons enla dita carta ultima dels amprius se conté; la qual per ser molt antiga, fonch provehit eser renovada, junt ala qual creu feren fer un molló de pedra seca, e provehiren eser fet de argamassa.

En après anaren al cap dela Singla Sobirana questá enla envista dela Foya del Calaten, davall lo mas de Jaume Marco, olim de Bertomeu Marco; e sobre la dita singla, en una roca, fonch atrobada la creu enla dita carta antiga dels amprius mencionada; la qual per ser molt antiga ab una picola provehiren eser renovada, y al costat daquella feren un molló de pedra seca, los quals provehiren eser fet de argamassa.

En après anaren ala Font dela Solana, e dela font dela Solana pujaren als collets, y enlo segon collet trobaren en una roca plana la creu enlodit acte antich de dits amprius mencionada, e lo molló en dit acte contengut derrocat; la qual creu provehiren eser renovada ab una picola y lo dit molló tornat afer de pedra seca, et etiam provehiren eser fet segons los altres de argamassa, per haver memoria de aquell enlo esdevenidor.

En après enla riscla deles roques, davall del mas de Pere Bernat de Figueroles, que olim era de Pere Çaera, fonch trobada una creu junt auna carrasca esmochada y seca; la qual esla mencionada y contenguda enlo dit y precalendat acte de mollonasió de dits amprius, lo qual per antiguitat estava offuscada; perçò provehiren los dits experts y comisaris eser renovada ab una broca, y junt ala dita creu fonch fet un molló de pedra seca, y provehiren eser aquell fet de argamassa.

Y de allí hix y va al camí de Chodos, endret del mas den Çiurana, e junt al dit camí, ala part davall y junt al Cap dela Rasa, entre la Rasa y lo dit camí de Chodos, davall y endret de dit mas den Çiurana, pera major declarasió dedits amprius; provehiren dits jutges, unanimes, sefés, e fonch per aquells feta, una nova creu enuna roqueta plana ab una broca, y junt a daquella un molló de pedra seca; lo qual los dits jutges provehiren eser fet de argamassa lo solament de aquell.

E de allí camí caminant de Chodos, enlo camí vell, envista del mas de Joan Duguet, en una roca sobrelodit camí, los dits comissaris trobaren la creu mencionada y escrita enla dita carta dels amprius antiga; la qual per ser molt vella fonch tornada de provisió de dits jutges a ser renovada ab picola, y provehint per aquells se fes un molló de pedra seca y lo solament daquell tot de argamassa.

E seguint lo dit camí, prop lo mas de Joan Duguet, que de present és dela pobilla de Pere Font, a setze passes de una pallisa de dita masada, provehiren los dits jutges y comisaris eser feta una creu ab una roca plana ab una picola; per quant la creu contenguda enlo precalendat acte de mollonasió de dits amprius, a sol ponent, està dins de dita pallisa; y per dita rahó sa de fer la dita nova creu, y junt a daquella provehiren eser fet un molló de pedra y lo solament de aquell de argamassa.

E seguint lodit camí de Chodos al Grau de Valls, enla Carrera, a mà esquerra, pujant enlo dit camí, fonch atrobada la creu en dit acte de dits amprius vells contenguda; la qual fonch provehit eser renovada ab una picola per ser molt antiga, y provehiren eser fet un molló de pedra seca al present y lo solament tot de argamassa.

E inseguint lo dit camí de Chodos, enlo Gravet, damunt lo mas den Dolla, ques ara dela viuda de Antoni Tomás, fonch atrobada en una roca terrera la creu en dit acte antich desuper calendariat mencionada, y estigués confuscada perla antiguitat; fonch provehit perlos dits jutges experts renovada ab una picola y fer un molló de pedra seca prop deaquell, lo qual provehiren eser fet de argamassa.

E de allí seguint lo dit camí vell de Chodos, com fos estat mudat dalt ales Calsades e Pedrisa, per onlo camí vell pasava, e seguint lo dit camí vell de Chodos, enla envista dela terra dela viuda del dit Tomás, que olim hera den Pocar; pujant, a mà esquerra, en una clapissa, fonch atrobada la creu continuada enlo acte de sub mencionats de dits amprius; la qual per estar antiga fonch provehit eser renovada ab una picola y fer un molló de pedra seca, lo qual fonch provehit eser fet de argamassa.

E entre lo camí vell e laltre camí de Chodos nou, al sol dela Foya de Miquel Palanques, que olim hera de Lloís Tomás, per los dits promens y comissaris, fonch feta una creu nova ab una picola; per no haverse trobat la creu vella contenguda enlo dit acte de dits amprius; la qual fonch feta entre los dits dos camins, ala part damunt del camí nou, e feren un molló de pedra seca junt ala dita creu, la qual provehiren eser fet de argamasa com los altres.

Preterea vero die veneris intitullata vigesima sexta predicti mensis augusti anno quo supra a Nat. Dmi. MDLXXXVIII los dits jutges y comissaris, presents envista dela Riba Roja y deles Canals del Molí de Figueroles, volent regoneixer los dits amprius de Llusena per laltra part del terme de dita vila, segons lo tenor del acte antich de dits amprius; lo qual diu que la Creu y ynsignia de dits amprius estava envista deles Canals del Molí de Figueroles, enfront dela Riba Roja, y prop lo mas que és y deté y posseheix huy Bertomeu Marco, lo qual solia ser den Rodrigo Garsia; havent cercat dita creu y senyal, alno havent pogut trobar aquella, fonch provehit per los dits experts y comissaris que denovo, altenor deles altres senyals dels dits amprius questan defront al altra part del Riu, damunt la Riba Roja, fos feta una creu a setanta passes dela porta de dit mas, envista del Riu y des on les Canals del molí de Figueroles antigament estaven; junt ala qual fonch fet un molló de pedra seca y provehiren aquell ser fet de argamasa.

En après fonch provehit per los dits experts per no atrobar lo dit molló contengut enlo dit acte de amprius nomenat, a la part damunt del camí que va de Llusena al Riu; lo qual per estar tot desfet fonch tornat a fer de pedra seca y provehit eser fet de argamasa ad futurum et inmemoriam.

E de allí los dits comissaris seguint la via dela Caseta den Palomar, dalt en una selleta, prop del camí, a mà dreta, fonch trobat un molló derrocant; lo qual per los dits jutges fonch fet de pedra seca, y provehiren aquells ser fet de argamasa; et etiam, prrovehiren que quant no poseria la creu endit acte de amprius mencionada, fos feta a nou passes, ala part damunt dedit molló, una creu ab una picola; la qual fou refeta per aquells enlo

desusdit lloch pno trobarse com de suesdit la creu antiga en dit acte vell de dits amprius mencionada.

E de allí los dits comissaris inseguint ala Caseta, que huy és del dret dela masada dels pobills de Miquel Çamel, olim den Guillem Alegret, allí en un cabeçó, prop lo cantó dela dita casa, ala part damunt en una roca, fonch, perlos dits jutges e comissaris, feta una creu ab una broca pno trobarse la creu antiga enlo dit acte de amprius ultim mencionat; y junt adaquella feren un molló de pedra seca, lo qual provehiren ser fet de argamassa.

E proseguint los dits jutges dedita visura anaren ala Font dela Carrasca, y enla roca dedita font trobaren la creu continuada y registrada enlo acte ultim desuper mencionat dedits amprius; la qual per ser molt antiga provehiren eser renovada, com ofonch, en sa presensia, ab una picola.

E los dits comisaris pujant al cap del tosal del Mas dels Martins Sanchos, que pera huy és de Bertomeu Pallarés dela Alcora, devés la Cova deles Vaques, fonch atrobat lo molló y creu endit acte de amprius desuper calendariat; lo hu de laltre separats a nou pases, e per ser la creu antiga y estar enun cantal terror, fonch p los dits jutges renovada ab una broca y lo molló per estar derrocat, tornat afer de pedra seca, provehint eser fet de argamassa com los altres.

E los dits jutges e comisaris seguint la lloma de dit tosal, aygues vesants, vers lo mas que huy és del dit Bertomeu Pallarés, olim de Mateu Alegret, en un cabeset sobre una roca, fonch atrobada la creu contenguda y especificada enlo dit acte de amprius desuper calendariat; la qual p estar offuscada perla antiguitat fonch renovada plos dits experts, segons les altres, ab una picola.

E de allí los dits comisaris devallant envista del mas de Tomás Beltrán, que olim era dels hereus de Bertomeu Negre, en unes roques, fonch atrobada la creu contenguda enla dita carta de amprius mencionada; la qual p ser molt antiga fonch renovada ab una picola de provisió dedits comissaris; junt ala qual feren un molló de pedras seca y provehiren eser fet aquell de argamassa.

E de allí los dits comissaris e jutges salvant la Foya questá junt aldit mas, vers les Roques de Araya, travesse lo barranch y passa ala selleta del Cabeçó de Sent Just, y allí fonch atrobada, enuna roca ala part damunt dela selleta, devers la solana; la creu contenguda enlo dit acte vell de dits amprius del any desusdit MDXIII; e fonch fet junt adaquella

un molló de pedra seca, lo qual provehiren eser fet de argamassa.

E dela dita selleta va ala Cova dela Palla, questá damunt de dita cova, prop del mas den Joan Garsia, que olim hera de Joan Batziero del barranch de Nalba, e sobrela quebrada del dit mas, segons la carta antiga desusdita, fonch sercada la creu contenguda enlo dit acte dels amprius; y p no ser atrobada, fonch de provisió dels dits experts, feta una creu nova enlo tosalet de dita Quebrada, ab una picola; junt ala qual fonch fet un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamassa com los altres.

E de allí passa al sol dels Cubilars de Joan Beltrán dels Ortals, que olim eren de Pere Gosalbo, enlo alt dela part solana de dits Cubilars, apart davall dela senda que devalla al barranch de Nalba, fonch feta plos dits comissaris altra creu nova ab una picola, enuna roca; junt alaqual fonch posat y fet un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamassa; e açò feren perno haver trobat la creu contenguda endit acte antich, la qual nova creu está a sol eixent prop la dita senda.

E après los dits comissaris passeren al sol dels Ortals del barranch de Nalba, segons dita carta antiga dedits amprius, y entre lo tosalet y les roques, a part solana, fonch atrobada la creu e molló, enlo dit acte de amprius deldit any MDXIII contengut; los quals per ser antich foren, de provisió de dits experts, renovats; çòés la creu ab una picola y lo molló ab pedres, provehint eser fet de argamassa com los altres.

E los dits comissaris seguint la via del mas dels Ortals, que huy és de Joan Beltrán, olim de Domingo Ramon Ortells, enla part dela lloma de dits Ortals, enuna roca terrera, fonch atrobada una creu antiga corresponent ala del tosalet dedavall los Ortals; la qual per ser antiga, fonch de provisió de dits comissaris renovada, y junt adaquella fer un molló de pedra seca, los quals provehiren eser fet de argamassa segons los altres mollons de dits amprius; et nihil ominus provehiren que les altres dos creus, que enlo dit acte dedits amprius se va fer dient que la una està enlo camí que puja al mas de dits Ortals; y laltra amig tret de ballesta, perno ser aquelles atrobades y haverhi poca distansia dela creu del dit tosalet ala creu dela part de dita lloma dels Ortals; y no era de importansia haverles defer de nou, provehiren eser passat anant endita visura.

E proseguint aquella, en après los dits comissaris y experts, travessant la selleta del mas de Sebastià Oliart, que olim era de Joan Daros, enla serreta prop lo mas, al cap deuna Llastra ques diu lAsquererola, que huy

és de Miquel Gossalbo den Bernat, olim de Pere Gosalbo, segons la carta antiga, enuna roca plana, fonch atrobada una creu contenguda enlos dits precalendats actes de amprius; junt alaqual creu fonch fet un molló de pedra seca, provehint esser fet de argamassa segons los altres.

En après disapte xxvii de agost MDLXXXVIII los dits comissaris proseguint dita visura dedits amprius conforme ladita carta de regoneixement del any MDXIII venint e seguint quinze passes del mas derrocat, que ara és dela viuda y hereus de Franses Gossalbo, olim de Pere Beltrán, poch més o menys, apart damunt un cantal roig, fonch atrobada la creu antiga; la qual es la contenguda endit acte de regoneixement dedits amprius; la qual per ser antiga fonch provehit peraquells ser renovada ab una picola segons les altres.

Continuant e perseverant los actes de regoneixement de dits amprius fonch accedit als Malladars hon narra dita carta antiga hi havia un Roure, y junt a dit Roure, enuna roca, una creu; la qual per no ser atrobada ni menys dit Roure, fonch provehit plos dits comissaris esser feta de novo ab una picola enuna roqueta terrera damunt los dits Malladars; y al cap damunt deuna Foya dela viuda de Franses Gossalbo, envista de alatra que fonch trobada, junt al mas derrocat de dita viuda, junt alaqual creu fonch fet peraquells un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamassa segons los altres.

E de allí los dits comissaris al mas nomenat den Nou, que huy posseheix Baltasar Nebot, olim de Jaume Tomás den Gabriel, y enlo collet del dit mas, foren atrobats enuna roqueta terrera la creu e molló en dit acte de dits amprius mencionats, los quals per ser molt antichs foren renovats; çòés la creu ab una broca y lo molló ab pedres, y fonch provehit esser fet dit molló de argamassa segons los altres.

E ynseguint los dits comissaris son regoneixement e visura passaren al mas nomenat dela Penella, olim den Ramon Sanou y Pere Batziero; lo qual huy posseheix Gaspar Colom, davall la hera, prop lo barranch, davant la porta dela casa de dit mas, fonch atrobada enuna roca, davant lo cantó del corral dedita masada, la creu endit acte antich dedits amprius mencionada; la qual per ser antiga fonch provehit eser renovada ab una picola segons les altres.

E inseguint los dits comissaris la via dels Forcalls den Pineda, enla llima de Martí Esteve, envista casi del dit mas de Gaspar Colom, olim dels dits en Ramon Sanou y Pere Batziero, foren atrobats la creu e molló enlo precalendariat acte de regoneixement de dits amprius contenguts; los

quals per estar per lantiguitat alguns tanto offuscats, fonch provehit eser renovats; çòhès la creu ab una picola y lo molló renovat ab pedres, provehint los diys comissaris eser fet de argamassa .

E los dits comissaris ynseguint e continuant la dita visura dels dits amprius vers la via dela Matasa, enlo vertent de dita lloma, hon hiha dos carrasques juntes, enmig daquelles, a sol ponent en un cantal, fonch atrobada la creu continuada e registrada enlo dit acte de regoneixement de dits amprius; junt alaqual fonch fet un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamassa; et etia fonch provehit plos dits comissaris eser feta enuna deles dites dos carrasques una altra creu ensenyal dela que fonch renovada entreaquelles, y esser lo cantal hon está laltra molt rohin y estar molt terror.

En après los dits jutges seguint la via dela Matasa, enlo collet foren atrobats la creu e molló contenguts enlo dit acte de regoneixement dedits amprius, los quals per ser molt antichs fonch provehit esser renovats com ho foren; la creu ab una picola y lo molló ab pedres seques, lo qual fonch provehit esser fet de argamassa, perquè la roca o cantal hon dita creu está és molt rohin.

E deallí los dits comissaris y jutges seguint ladita via dels amprius, en un collet envista del Bustalet prop dela Matasa, foren atrobats la creu e molló enlo acte de dits amprius, los quals perla antiguitat foren rehedificats e renovats; çòhès la creu ab una picola e lo molló ab pedres, e provehiren eser fet dit molló de argamassa, per eser la roca enlaqual está dita creu chiqueta y terrera, laqual está al peu de dit molló.

E seguint e continuant los dits comissaris la dita visura y regoneixement de dits amprius conforme lo tenor de dita carta antiga, fonch passat al sol dels Bustalets dela Matasa y cercant la creu delaqual endit acte de regoneixement se fa menió dient que passat lo barranquet havien fet una creu; fonch provehit perno haverse pogut trobar aquella, nefos feta unaaltra davall lo camí que va al Corral dela Selleta, que huy és dela viuda na Porcara; enuna roqueta a dos passes, poch més o menys, entre lo dit camí y lo forcallet; junt alaqual creu fonch fet per aquells, per evitar quistions, un molló de pedra seca y provehiren ser fet de argamassa.

E deaquí los dits comissaris muntaren enlo Cap dela Picoso, e fosen trobats la creu e molló contenguda y contengut enlo dit acte de regoneixement de dits amprius, los quals per sa antiguitat foren renovats; çòès la creu ab una broca y lo molló ab pedra seca, e provehiren eser fet

com los demás de argamassa.

E continuant los dits jutges e comissaris en dita visura e regoneixement de dits amprius devallaren al povet del mas dela viuda de Miquel Porcar, q olim hera de Joan Moliner, appellat lo Mas dela Mansanera; e de allí passaren al collet nomenat del Castellar, e dalt enlo collet, prop deuna carrasca, foren atrobats la creu e molló enlo precalendat acte de regoneixement de dits amprius mencionats, los quals de provisió de dits jutges fonch renovats; çòés la creu ab una picola y lo molló ab pedra seca, provehint aquell lo fonament esser fet de argamassa.

E los dits comissaris seguín son offisi la via dela masada den Alegret, olim de Miquel Ortí, que huy és de Rafel Beltrán, après del molló delo collet del Castellar, baix en un frontó, en vista del barranch de Pauhs, davall la font del dit mas de Ortí, que huy és del dit Rafel Beltrán, davall deun noguer gran, enlo ribás de dit noguer, fonch en una roca o cantal roig atrobada la creu enlos dits actes de amprius mencionats; la qual fonch provisió de dits jutges renovada ab una picola per ser aquella molt antiga.

E los dits comissaris continuant la dita visura trobantse enlo Cabesó de Morabí, conforme lo acte de regoneixement de dits amprius, los quals van per lo cabesó nomenat de Morabí, segons enla carta més antiga de dits amprius; enlo qual cabesó no foren atrobats senyals alguns.

En après dumenge a xxviii de agost MDLXXXVIII continuant los dits jutges e comissaris la dita visura y regoneixement de dits amprius, conforme la carta antiga de dits amprius, fonch baixat al sol dela Foya de Morabí, y fonch renovada la creu y designe que endita carta se deya y llegia hi havia alsol de dita foya enun cantal; y per no eser aquella per dits jutges atrobada y per haverhi hagut entreaquells diverses alteracions enquín lloch se faria; tots unanimes y concordés determinaren y provehiren que fos feta una creu y un molló de pedra enlo tosalet deles Çaleres; junt alcamí pujant a mà dreta sobre una roqueta arenisca y plana, la qual creu y molló feren nou per no esser atrobada enlo desusdit antiga y nomenada enlo dit acte, ni menys lo molló que après de dita creu se seguia fonch atrobat tampoch.

E perseverant la dita visura los dits experts y comissaris pujant la carrera amunt endret del mas dit Denaldua, que huy poseheix la viuda de Joan Nebot, apart damunt del dit mas, a vint passes del casalisi daquell, en una roca arenisca, fonch provehit plos dits jutges y comissaris esser feta una creu nova ab una picola, la qual enpresenssia daquells fonch

feta; no obstant queper el dit acte no y havia endit lloc creu, y perquese entenga millor y mesclar qper hon van dits amprius fonch provehit esser feta dita creu endit lloch.

E de allí los dits comissaris seguint la carrera amunt vers lo Burgaret, enlo morro del Burgaret, damunt la Foya dela Pena Roja, fonch atrobada la creu endit acte de regoneixement dedits amprius mencionada; la qual provehiren qper ser antiga y estar al mateix tenor deles altres ultimament fetes, esser renovada ab una picola com en presensia deaquells ho fonch.

E los dits comissaris anant dret al Saltador dela Llobatera sobrela Penarroja, enuna roca, fonch atrobada la creu mencionada endita carta de regoniexement ultimament fet dedits amprius, y aquella de provisió dels dits comissaris fonch ab una picola perla antiguitat renovada, y renovaren lo molló de pedra seca que junt adita creu estava.

E passant avant lavia dela Lloma Carrascosa de Miret, enlo pinaret sobre les roques blanques, endita carta de regoneixement dedits amprius nomenat, sobre una roca alta fonch atrobada una creu, e aquella de provisió de dits jutges fonch renovada ab una picola; la qual correspon ala de damunt la Penarroja.

E de allí inseguint los dits jutges e comissaris la dita comissió anaren ala Lloma Carrascosa, endita carta de amprius mencionada, y enuna roca fonch atrobada una antiga, e prop de aquella un molló vell y desfet; los quals creu y molló plos dits comissaris foren renovats per esser molt antichs; çòés la creu ab una broca y lo molló ab pedra seca, provehint eser fet de argamassa.

E seguint los dits comissaris e jutges la dita comissió anaren ala punta del hereditament nomenat den Joan Mancho, que huy posseheixen Jaume y Pere Chives de Roset, enla dita carta de regoneixement dedits amprius mencionats. E allí segons per lo dit acte de regoneixement de dits amprius delany MDXIII, perque hihagué moltes alteracions entre les dites universitats; de tal manera que perlos dits jutges fonch provehit y concordant ment declarat que los dits amprius haguesen deanar y anassen los senyals e mollons deaquells enla dita partida dela punta del hereditament del mas que hera del dit en Guillem Mancho, que huy és dels dits edesus nomenats Jaume e Pere Chives de Roset, germans, vers layguadoret; la qual afronta ab lo mas appellat den Pons, que huy posseheix Joan Çabater, e de allí avant singla amunt, seguint segons erbatjants entren, juxta tenor dela dita carta de amprius, declarant quelos dits mollons responguessen, com endit acte de regoneixement de

dits amprius sediu ala roca foradada; vist totloqual perlos desusdits jutges enlo present acte mencionats, enlo dia de huy fonch provehit que los dits amprius vagen com desuesdit, conforme lo regoneixement fet endit any MDXIII y per los límits endit acte contengut, segons y com y mesllargament se conté enlo dit acte alqual se refereixen.

Preterea vero die lune intitulata xxviii mensis Augusti anno predicto a Nat. Dmi. MDLXXXVIII los dits magistrats Bertomeu Duguet y Franses Bou, jutges qui desus ensemps ablos dits magnífichs Joan Eiximeno, justisia; Pere Agostina y Bertomeu Gossalbo, jurats de dita vila de Lluca e altres provinents deaquella.

Y Baltasar Forés y Miquel Feliu, jurats y experts dela dita vila dela Alcora y Joan Pardo, ganadero, per part dela dita vila dela Alcora.

Y per part dela vila deles Useres, Jaume Ribés, justisia; y Joan Gual, altre dels jurats dela dita vila deles Useres, perla indisposició de Pere Mateu major y Pere Porcar, ganadero per dita vila de Les Useres.

Jutges e comissaris desusdits per exercir lo offisi e comissió a ells atribuhida e donada, segons es dit, tots junts en presensia y assitensia del dit Ille. Sr. Joan de Heredia Castellví, Gover. desa Illma. anaren a regoneixer, mollonar e fitar los dits amprius del terme dela dita vila dela Alcora, segons lo tenor de dita carta antiga delany MDXIII del regoneixement fet deaquell endit any.

E primerament en un tosalet envista del Bustalet nomenat den Nadalit, q huy és den Bertomeu Pallarés, depart vers lAlcora, prop lo camí dela Serra que va a Vilafermosa, sobe lo dit collet fonch atrobada una creu enuna roca e prop daquella un molló; lo qual molló e creu plos dits comissaris y de provisió daquells, fonch renovada ab una picola e lo molló ab pedra seca, provehint eser fet de argamassa.

E los dits comissaris inseguint son offisi devallaren vers les Roques Deixart, y enla costera o frontó, envista dela masada Deixart, prop lo bustalet den Antoni Porcar, sobre un gros cantal, fonch atrobat un molló y enlo dit cantal una creu, segons enlo dit acte de regoneixement dedits amprius, e fonch provehit dita creu ser renovada ab una picola; segons ho fonch en presensia de dits jutges e comissaris, e lo dit molló ab pedra seca provehint eser fet de argamassa.

E de allí los dits comissaris provehint son regoneixement passaren lo barranch nomenat del Rosí, e sobrelo Bustalet dela Pedrera, ques de Antoni Porcar, sobre una roqueta, fonch atrobat un molló y enla dita roca una creu, conforme enlo dit acte de regoneixement de dits amprius se

conté; la qual creu de provisió de dits jutges fonch renovada ab una picola, y lo molló ab pedra seca segons los altres, provehint eser fet de argamassa.

E los dits jutges inseguint lodit regoneixement de dits amprius pujaren y passaren ala Pedrisa, envista dela Talayola, junt al Bovalar de Araya, enuna roca plana, fonch atrobada una creu segons y com en dit acte de regoneixement dedits amprius se conté enseps; los quals provehiren dita creu eser renovada ab una picola, e lo dit molló renovat ab pedres, provehint aquell esser fet de argamassa.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement partiren e pujaren amunt sobre lo collet envista dela Foya nomenada de lAlamí, e trobaren un molló vell que y havia, e prop del dit molló una creu, que son los contenguts endit acte de regoneixement de dits amprius, los quals de provisió dedit jutges foren renovats; çòés la creu ab una picola e lo molló ab pedres, provehint eser fet de argamassa.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement devallaren lo collet avall fins al camí que va a Araya, en un collet enlo mateix camí, envista dela Cova de lAygua, nomenada del Diable, fonch de provisió de dits jutges feta una creu enuna roca, enlo mateix camí, ab una picola y un molló prop de aquella de pedra, apart damunt del camí; la qual fonch feta per no ser atrobada la creu antiga enlo dit acte de regoneixement de dits amprius mencionada, e fonch provehit dit molló esser fet de argamassa, segons los altres.

Deinde autem die intitulata trigesima mensis Augusti anno quo supra a Nat. Dmi. MDLXXXVIII los dits honor. Bertomeu Duguet y Franses Bou, jutges qui desus ensemps ab los dits Joan Eiximeno, justisia; Pere Agostina y Bertomeu Gossalbo, jurats y altres prohoms per part dela dita vila de Llusena.

Y per part dela vila dela Alcora Baltasar Forés y Miquel Feliu, jurats y Joan Pardo, ganadero ensemps ab molts altres prohoms.

E per part dela vila deles Useres Jaume Ribés, justisia y Joan Gual, altre dels jurats y Pere Porcar, ganadero.

En presensia y assitensia del dit Illu. Sr. Gover. proseguint, continuant y perseverant la dita visura y regoneixement de dits amprius, accediren personalment, tots junts, executant la dita Comissió al terme de Alcalaten, enla partida dela Roca den Almenara, al Castellaret nomenat den Almenara, en un collet o tosalet, prop dela dita roca, feren un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamassa. E prop de dit molló

provehiren, noresmenys, esser feta una creu nova en una roca terrera ab una picola; la qual fonch feta en presència de dits jutges y experts.

E de allí los dits comissaris seguint la dita carta e regoneixement dels dits amprius en lo Cap dela Roca dels Forats, foren atrobats la creu e molló en dit acte mencionats, los quals de provisió de dits jutges y comissaris foren renovats; çòés la creu ab una broca e lo molló ab pedra seca, provehit aquell ser com los demes fet de argamassa.

E los dits comissaris travessant lo barranch de Mon Miran, e pujant al cap damunt dela Pedrisa, en una roca, fonch atrobada la creu contenguda y continuada endit acte de regoneixement de dits amprius; la qual per ser antiga de provisió de dits jutges fonch ab una picola renovada, e prop de dita creu fonch fet un molló nou de pedra seca, provehint esser fet de argamassa. E al Cavesó del Vent, sobre una roca alta, fonch atrobada ab una creu contenguda en lo dit acte de regoneixement de dits amprius; e prop dela dita creu fonch trobat un molló de pedra, lo qual fonch rehedificat provehint eser fet de argamassa com los altres.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement e devallant del Cavesó del Vent, aygues vesants, en lo frontó, damunt del corral de Joan Nomdedeu, en una roca, fonch atrobada una creu ab un molló de pedra seca; lo qual per estar desfeta e offuscada, fonch per dits jutges provehit eser renovats; çòés la creu ab una picola e lo molló ab pedra seca, provehint eser fet de argamassa.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement travessant lo barranch del dit corral den Nomdedeu als malladars del Corral Roig, en un cantal prop de un ullastre, y envista de aquell, fonch atrobada altra creu e molló en lo mateix cantal, los quals provehiren dita creu e molló eser renovats; çòés la creu ab una picola e lo molló ab pedra seca, provehint aquell eser fet de argamassa.

E de allí dits jutges e comissaris devallaren ala Basseta Seca, que está vora camí, e seguint lo camí nomenat del Campillo, envers l'Alcora fins al barranch nomenat deles Forques, que huy dia és dels Yvanyes de Toter, passant lo barranch, en lo mateix camí a mà esquerra, vers l'Alcora, en un cantal, fonch atrobada la creu contenguda endit acte de regoneixement de dits amprius; la qual provehiren los dits experts fos renovada ab una picola, com o fonch, en presència de aquells.

E de allí seguint lo dit regoneixement los dits comissaris lo barranch amunt vers la vinya nomenada de Napiguera, q huy és de Miquel Porcar,

olim de Bernat Mascarós, sobre ladita vinya, que ara es garroferal, fonch fet un molló de pedra seca, e prop de dit molló, enla vinya del camí que puja dela Alcora al Castell del Calaten, a mà esquerra, una creu nova ab una broca en una roca plana; la qual creu e molló foren fets de provisió de dits jutges per no esser atrobats la creu e molló endita carta de regoneixement ultimament fet dedits amprius contenguts; lo qual molló nou fonch provehit eser fet de argamassa segons los altres.

E de aquí inseguint los dits comissaris devallaren al Riu, juxta lotenor dela carta de regoneixement de dits amprius ultimament fet. E de allí los dits comissaris inseguint dit regoneixement pujaren al Pontarró enla dita carta mencionat, e damunt lo dit Pontarró, prop lo camí del molí fariner dela Alcora, anant al molí, a mà dreta, damunt del Riu, enuna roca gran envista la Roca Mamellada, fonch atrobada la creu endit acte de regoneixement de dits amprius mencionada; la qual de provisió de dits comissaris fonch ab una picola renovada.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement ala via dela Picoso plo camí que va perles Solanetes, al cap dela horta de mosen Joan Pallarés, que huy és de Bertomeu Vilar y Miquel Vilar, prop de dit camí, prop la font, en un cantal, fonch atrobada una creu quesla contenguda endit acte de regoneixement dedits amprius ultimament fet enlo any MDXIII; la qual de provisió de dits jutges fonch ab una picola per ser molt antiga renovada.

E los dits comissaris seguint y continuant son regoneixement pujaren ala Picoso dela vinya den Forés, que huy és garroferal den Pere Vilar, y enla dita Picoso, enuna roca, fonch atrobada la creu endit acte de regoneixement mencionada expedita creu e molló; provehint la dita creu eesser renovada ab una broca e lo molló ab pedra seca, esser fet dit molló de argamassa segons los altres.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement tornaren al dit Castellaret den Almenara.

Denique vero die intitulata xxxi mensis Augustis anno a Nat. Dni. MDLXXXVIII los dits comissaris y jutges inseguint enpresencia dedit Ille. Sr. Gover. lo dit regoneixement envirtut dela comissió aells donada dels dits amprius del terme dela vila de Les Useres, juxta forma dela carta del regoneixement de dits amprius fet enlo any desusdit de MDXIII anaren al molló nomenat dela Çavina, yallí enuna roca o cantal, enlo tosal, fonch atrobada la creu contenguda enlo dit acte de amprius, e prop daquella un molló de pedra; los quals creu e molló de provisió de dits jutges foren renovats; çòés la creu ab una picola y lo molló ab pedra

seca, provehint eser fet de argamassa.

E de allí los dits comissaris seguint la dita mollonasió e regoneixement passaren ala Roca dela Edra deles Murties, e damunt de dita roca, foren atrobats la creu e molló contenguts y espezifcats endit acte de regoneixement, los quals de provisió dedits jutges foren renovats; çòés la creu ab una picola e lo molló ab pedra seca, provehint aquell eser fet de argamassa com los altres.

E los dits comissaris perseverant son regoneixement devallaren lavia dela mallada del Barzer, enlo frontó, envista dela cova que ara senomena den Serrano, enuna roca, feren una creu e molló nou, per no eser estats los mencionats endit acte de regoneixement ultimamen fet atrobats; la qual creu e molló estan en la roqueta o frontó més prop dela cova y envista de aquella, ala mà dreta venint solana avall; lo qual molló fonch provehit per ser de pedra esser fet de argamassa.

E de allí los dits comissaris devallaren lo barranch avall, que ara senomena lo barranch dela Ponsa fins al camí que va alAlcora, e deallí torna al collet del Raig, ahon los dits comisaris enlo més alt del dit collet feren una creu e un molló nous; çòés la creu ab una picola e lo molló de pedra, provehint eser fet de argamassa, los quals molló e creu feren dits jutges perno ser atrobats los contenguts enlo precalendat acte de regoneixement delsdits amprius.

E seguint lo collet avall, davall lo Castellaret den Pineda, los dits comissaris alsoldavall dela clapisa, enlo mateix collet, feren ab una picola una creu nova enuna llosa, e prop de dita creu feren un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamassa; la qual creu se feu com desuesdit denou perno esser estada atrobada la contenguda e registrada enlo dit acte de regoneixement dedits amprius.

E deallí avall perlo barranch del Pi tro al Molinar, e per lo Molinar avall va fins ala Rambla de Algonder, e torne Rambla amunt tro ala Raconada del Ullastre al capdavall, e torne amunt vers la vila al cap del Vilar dela Cals al cap damunt, e hix ala senda que va al mas dels Portolesos, e çenda a çenda seguint al Pou del Ullastre, segons enla dita carta de regoneixement dedits amprius es contengut; e del dit Pou del Ullastre e de aquí sorteix al Molinar, semblantment, çenda çenda seguint; e enlo barranquet deldit Molinar vora la dita çenda, e prop del pas del Molinar, venint ala vila, a mà dreta, en un cantal, fonch atrobada la creu contenguda y espezifcada enlo dit acte precalendariat de regoneixement; la qual de provisió de dits jutges fonch renovada ab una picola, e per

major corroboració deaquella, fonch fet prop deaquella un molló nou de pedra seca, provehint eser fet de argamassa.

Denique vero die intitulata prima mensis Septembris anno quo supra a Nat. Dmi. MDLXXXVIII los dits jutges y comissaris presents les altres parts, en presensia deldit Ille. Sr. Gvor. inseguint la dita carta dels amprius y regoneixements deaquells, enlo dit terme deles Useres, partiren los dits amprius del Molinar, ques lolloch hon la ultima creu fonch feta.

E muntan per la lloma que ara es nomena la Lloma den Gil tro al Cocó, e attés que deldit Cocó amunt per mersé particular del Illmo. Sr. Conde Don Joan Ximenez de Urrea, Sr. que fonch dela present Tenensia, després de feta la mollonasió y regoneixement ultim fet de dits amprius, enlo any MDXIII, fonch feta gracia e mersé als dela dita vila de Les Useres de una Devesa enla partida de Artesa, segons y com dedita devesa consta per los mollons deaquella, y volent perseverar los dits comissaris y experts de fer la dita visura dedits amprius segons enlo dit acte se contenia.

Que deya que del dit Cocó tornava ala Foya de Artesa, envers la vila deles Useres y tornava al molló dela Savina, y per quant la dita devesa segons la mollonasió deaquella se troba ocupat tot lo ampriu per hon los bestians de Llusena y Alcora podien passar.

Y attés etiam que ha constat y consta per visura de dits experts en presensia y assistensia del dit Ille. Sr. Gvor. de dos creus; çòés la una junt al molló dela Devesa nova, e laltra creu a laltra part enla altra devesa, que dela una a laltra hiha sesanta passes, poch més o menys, despay.

E comper la vila deles Useres se pertanygués los ganados deles viles de Llusena, Alcora y Chodos no podrien pasar desde la Creu dela Savina fins al Cocó; persó que ya tenien pasada entre la devesa nova y lo terme de Adzeneta y que no podrien tenir dos passades.

Pretentse per los dits oficials de Llusena, Alcora y Chodos que ans bé de nenguna manera podien deixar de tenir pasada senyaladament y quela devesa nova estava feta y senyalada perlos amprius perhon tenien los bestians ordinari pas; y per quant ha constat deles dites creus designant pasada, no podent comodarse sobredita pretensió losdits jutges e comissaris, essent atotes les dites pretensions lo dit Ille. Sr. Gvor. present.

Y hoyts ad plenum los dits jutges y Comissaris attés e considerat que enlo acte antich desuper calendariat del dit any MD tretze, diuque desdel dit Cocó tenen les dites universitats de Llusena, Alcora e Chodos, enlo dit terme de Les Useres, per amprius la Foya anomenada de Artesa devés la

vila deles Useres e torne al molló dela Savina, ahon los dits amprius feneixen.

Attés etiam que dita Foya més proximera ala vila está fora dela nova devesa, per sa Illm^a. Sr^a. consedida, y haver trobat les creus sobredites que senyalen y designen dita passada.

Et etiam per veure la poca distansia que yha desde la creu dela Savina al Cocó y la terra que pera passar dits bestiars seprén, esser de molt poca importansia y utilitat pala vila deles Useres; de tal manera quels plets que entre dites universitats sepodrien sobredita questió moure, serien ab majors gastos que profit podria resultar ala dita vila deles Useres.

Y attés que per lo dit Illmo. Sr. Conde Don Joan a --- del mes de Mars delany MDLXXVI ab Sentensia per sa Sr^a. Illm^a donada, entre les altres coses que ab aquella proveheix e mana és: Que sots pena de Çinchsentes lliures aplicadores als cofrens fiscals pagadores perlos dits offisials de Bens propis de aquells; ningú de aquells innovás cosa alguna ne pledejar sobre los amprius y termens deles viles dela dita Tenensia; sinó que haguessen de tenir entot y pertot al acte de Concordia sobredit del any MDXIII.

Pertant et allias per obviar los dits plets e questions proveheix lodit Ille. Sr. Gvor. e mana que desdel molló y creu dela Savina devallant dedret endret, en amplaria de sexanta pases, tinguen tan solament les dites universitats de Llusena, Alcora y Chodos, junt als mollons nous dela nova devesa passada pera poder tornar als dits amprius y llímits deaquells fora de aquella.

En après los dia, més e hany desusdits q contam lo primer dia deldit mes de Setembre del any desusdit MDLXXXVIII los desusdits Comissaris ensemps ab Joan Gellida y Andreu Gasch, jurats deldit lloch de Chodos, y presents y assitents aquells perlotit lloch de Chodos, en presensia deldit Ille. Sr. Gov. proseguint son regoneixement e visura delsdits amprius, pujaren al terme de Chodos, e trobantse enlo mas de Miquel Tomás den Antoni, olim nomenat de Pasqual Batziero y Miquel Palanques deles Torroselles; regonegueren losdits amprius deldit terme de Chodos, juxta la serie y tenor dela Carta de regoneixement dedits amprius ultimament fet enlo dit any MDXIII.

Comensant al hereditament deldit Miquel Tomás denAntoni, olim delsdits Pasqual Batziero y Miquel Palanques deles Torroselles, e va perlo cap deles roques del morral dela Lloma de Bernat e va fins ala Quebrada de Garsia, edeaquí seguint sorteix al Pou del Assor; e seguint çenda va al

barranch nomenat Negre, e deaquí puja plo barranch del Ermità; e perlo barranch amunt va tro ala font del Texuelo, e deaquí va tro al terme de Vistabella, juxta forma del desusdit acte de regoneixement dedits amprius; semblantment regonegueren losdits Comissaris los dits amprius dela Lloma de Noguera deldit terme de Chodos.

E primerament losdits comisaris enpresencia detots los desusdits comensaren al heretament deldit en Miquel Tomás denAntoni, olim delsdits Batziero e Palanques deles Torroselles; e sorteix deaquí seguint segons les roques dela part desus, partexen e va perla Foya Redona avall tro alaygua dela Pedrafita, e feneix al forcall dela Foya Rebollosa; juxta forma y tenor dela dita Carta de regoneixement dedits amprius .

E inseguides e complides totes les damunt dites coses deregoneixement e mollonasió dels desusdits amprius, juxta lo tenor del ultim regoneixement fet enlo dit any MDXIII; lo qual regoneixement fonch fet perlo tenor dela Carta y sentensia antiga deaquelles per lo tunch Sr. dela dita Tenensia de Alcalaten, donada y promulgada et en aserca losdits amprius; alaqual pus llargament nos referim.

Los quals jutges ensemps ablos offisials de cascuna deles dites universitats respectivament totes les damunt dites coses y cascuna deaquelles, en qualsevol dia q aquelles les hagen fetes, declararen haverse de tenir, servir y guardar; lloantles e aprovantles per tots Temps perles dites universitats respectivament.

La qual declarasió e mollonasió e regoneixement de dits amprius feren juxta Deu e ses conviniés y perlo jurament que aquelles tenien prestat en mà e poder deldit Ille. Sr. Joan de Heredia Castellví, Governador quidesus; lo qual com fos present dix que lloava, aprovava y confirmava totes les damunt dites coses e sengles deaquelles dela primera linea fins ala darrera, provehint e manant que aquelles que sien observades y guardades perles dites universitats y cascuna de aquelles respectivament.

De totes les quals coses los dits Jutges e Comissaris trobantse enlo dit hereditament deldit en Miquel Tomás den Antoni, requeriren als discrets Miquel Yvanyes, Joan Polo y Melchior Fortunyo, notaris y escrivans deles dites universitats; ne rebessen acte publich per haverne memoria enlo esdevenidor pera conservasió dels drets deles dites universitats y cascuna de aquelles.

Lo qual per aquelles fonch rebut los desusdits dies, mesos e any, presents les dites parts. E los testimonis de susescrits a totes les quals coses foren

presents per testis. los honor. Miquel Gil, payre; Miquel Tomás den Antoni y Joan Garsia den Pere, criat y servisial deldit Ille. Sr. Govr. e habitador dela dita vila de Llusena.

Copia preinserti justi propria manu scripta sumpta fuit et abstracta a receptorio suie prima reda mey Melchiorius Fortunyo publico regia autte. p. Totu. act. Regni. not. in cum fidem et testimoniarum hic meum solitum actis note. appono Sig + num

APÈNDIX DOCUMENTAL II - A.H.P.Z.

Acte dels Amprius Generals de totes les Viles dela Tinentia; so es Lusena, Alcora, Usseres y Chodos.

Die viiii mensis Maii Anno a Nativi. Domini MDCXXVI

IN DEI NOMINE et eius divina gratia Amen. Coneixent tots quants aquesta carta pulica veuran, que per quant ya en lo any mil sinchsents huytanta y huyt, en vint y sinch del mes de Agost, fonch feta Vissura y regoneiximent de provissió de Juan de Heredia Castellví, Governador general desa senyoria Illma., en la present Tinentia de Alcalaten que tunch temporis era y ab sa asistencia y presencia y dels Justicia y Jurats dela Vila de Lluca entemps ab les persones electes pera fer dita Vissura y rigoneiximent per part de aquella y de les viles de Alcora, Usseres y Chodos, segons he comprés llargament se conté en dit Acte de regoneiximent; al qual habeatur relatio.

E perque al present alguns mollons y creus dels que en dit regoneiximent forent fets y renovats, estan desfets y ofuscats, y venguts a tota royna per la molta distansia de temps que després ensà a descorregut; de lo qual podria naixer alguns plets e questions a dites universitats.

Pertant, volent rellevar qualsevol género de questió e discordia entre dites viles, y que en lo es de venidor, aquelles y cascuna de aquelles, tinga verdadera noticia dels Amprius per ahon poden fer pastures los vestiars de aquelles, fonch provehit per dites universitats y consiliarment determinat que renovar los dits mollons y creus, conforme lo tenor dela desus calendariada carta de regoneiximent de aquells, foren renovats y redificats per alqual efecte visura y regoneiximent fonch feta electio;

Per part dela dita vila de Lluca Hyeroni Nebot de Valls y Jusep Nebot de Foyos, pera que en semps ab Miquel Juan Nebot, Justicia; Miquel Sala y Juan Nebot de Foyos, Jurats; y Francesc Sanchis, notari y sindich de dita vila, anoser a assistir intervenir y part llegítima fer en dita vissura y regoneiximent; tenint ple e bastant poder perlo Consell dela dita vila de Lluca, a daquelles otorgat pera fer les dites coses, e sens que les daquelles, com millor aben vist los sia en util y profit de dita vila de Lluca; segons consta de son poder e comissió rebut per Juan Battiste Carrança, notari, a sis dies del dit e present mes de maig del dit any mil sis cents vint y sis, continuant en lo llibre de Conselleria, sots lo dit calendari.

E per part de la vila de Alcora, en Juan Porcar y Jaume Feliu, prohoms, pera que ex samps ab Antoni Porcar, Justicia; Miquel Carnicer en lloch, y per Jaume Mallol, Jurat en cap, y perla yndisposició daquells, Jaume Aycart, Jurat menor; Jaume Ribés, notari y escrivà de la Sala; tenint així mateix comissió del Consell de aquella, a daquelles otorgat, pera fer part y entrevenir en dita visura y regoneiximent de dits amprius, segons consta de son poder e comissió rebut per lo dit Jaume Ribés, notari, a sis dies del mes de maig del dit any continuat en lo llibre de Conselleria, sots lo dit calendari.

E per part dela dita vila de Les Useres, Pere Fortuny y Miquel Joan Porcar, experts nomenats per dita vila, pera que ex samps ab Llorens Ribés, Justicia; Dimes Fortuny, Jurant en cap; Jaume Marco, syndich de aquella; Joan Polo, notari y escrivà de dita vila y Consell de Les Useres; tenint així mateix poder pera fer dita visura y regoneiximent de dits amprius, segons de dit poder ha constatat y rebut per lo dit Joan Polo, notari, a sis dies del dit mes e any continuat en lo llibre de Conselleria, sots lo dit calendari de sis de Maig del present any.

E per part de la vila de Chodos, Antoni Chellida, expert juntament ab Joan Sancho, syndich de la dita vila; tenint així mateix poder pera fer dita visura y regoneiximent de dits amprius, segons de dit poder ha constatat continuat en lo llibre de Conselleria, sots dit calendari de sis de Maig present mes e any mil sis cents y vintysis.

Los quals officials, prohoms y experts convocats ab lletres convocatories, despachades per la Cort del Sr. Governador General dela present Tenencia, a ynstancia y requesta de Jaume Ribés, notari, syndich y procurador dela dita vila de Alcora, en calendari de cinch del present mes de Maig del dit present any mil sis cents y vint y sis.

Tots junts en lo Molí de Figueres, unanimes y concordades, y ningú daquells discrepant; y assistent lo Señor Don Joan Chrissostomo Samitier, Governador General de Sa Senyoria Illustrissima en la present Tenencia de Alcalaten; lo qual com fos per obviar qualsevol manera de duptes en dita visura y regoneiximent de dits amprius.

E perque és bé e llealment y sens passió alguna, se fes la dita visura y regoneixement en presentia y assistencia de totes les dites parts y dels notaris, los dits officials, prohoms y experts prestaren jurament sobre la Creu, en mà e poder del Illm. Sr.; los quals juraren a Nostre Senyor Déu y als Sants quatre Evangelis de ses mans dretes, corporalment tocats; que se auran bé y llealment Justa Deu y ses consiencies en dita visura y

regoneixement y mollonació de dits amprius antichs y que per interés propi ni sobornació alguna, no dexaran de manifestar, señalar y asignar les creus y mollons en dit acte de regoneiximent de dits amprius de sus calendariats, contenguts y especificats.

E com fosen presents, seguint y possant en execusió lo dit regoneixement de dits amprius en virtut del sacrament per aquells presents, accediren tots junts personalment, conforme lo tenor de la carta vella de aquelles, ab protestació expressa per tots los oficials de dites viles respectives, de que cada una protesta de sos drets, fossen e restassen illesos e immunes de qualsevol dret que poguessen tenir en los termens de aquelles.

E primerament, entre la rivera roja, en lo morral del Mas den Rius, que huy es dels pobills de Jaume Sabater y de Joan Monson, fonch atrobada conforme les cartes velles damunt calendariades; una creu en lo collet del bustal den Sabater davall lo planillar; la qual creu per los dits oficials y experts tots presents fonch vista y de novo aquella renovada; junt a la qual creu feren un molló de pedra seca, lo qual provehiren los dits jutges y comissaris eser fet de argamasa.

Y perseverant dita visura en lo morral dit den Rius, que huy es de Joan Vela, olim de Jaume Duguet, damunt la cova del dit morral, fonch atrobada una creu antiga, segons en les dites dos cartes antigues dels amprius se conté; la qual per dits jutges fonch renovada ab una picola, y fern junt a aquella un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamasa.

En après anaren al cap de la singla Soberina, que está enla vista de la Foya de Alcalaten y de Figueroles, davall lo mas que era de Jaume Marco, y ara és dels pobills de Jaume Garsia; y sobre la dita singla, en una roca, en mig daquella, en la sumitat de ella, fonch atrobada la creu en les dites cartes antigues dels amprius mencionada; la qual ab una picola provehiren esser aquella renovada, per ser aquella antiga; al costat de aquella feren un molló de pedra seca; lo qual provehiren esser fet de argamasa.

En après anaren a la font de la Solana, e de la font de la Solana pujaren als collets, y en lo segon collet en vista de la Foya de Alcalaten y de Figueroles, trobaren una creu en una roca plana, y es la creu en los dits actes antichs de dits amprius mensionats; e lo molló en dit acte contengut derrocat; la qual creu provehint esser renovada ab una picola; y lo dit molló eser de argamasa, segons los altres per averne memoria de aquelles en lo esdevenidor.

En après en la riscla de les roques, davall lo mas de Antoni Bernat de Figueroles, que olim era de Pere Bernat de Figueroles, son pare, al cap de avall de la riscla, prop lo barranch, fonch atrobada una creu; la qual es mencionada y contenguda en los dits y precalendats actes de mollonació y amprius; la qual fonch renovada ab una picola; e junt a la qual creu fonch fet un molló de pedra seca y provehiren esser aquell fet de argamassa.

E de allí hix y va al camí de Chodos en dret del mas de Thomás Duguet, olim de Miquel de Siurana; e junt al dit camí, a la part davall, y junt al cap de la rasa, entre la rasa y lo dit camí de Chodos, davall y en dret de dit mas de Duguet, olim del dit Siurana, pera major claricia de dits amprius, provehiren los dits jutges, unánimes y conformes, renovar la creu que fonch trobada en una roqueta plana ab una picola, y junt aquella un molló de pedra seca; lo qual los dits jutges provehiren esser fet de argamassa en lo solament de aquell.

E de allí, camí caminant de Chodos, en lo camí vell, en vista de lo mas de Joan Duguet, y de front dela beurador de la Tosquilla, en les mateixes saleres, en una roca sobre lo dit camí vell; los dits comisaris trobaren la creu mencionada y escrita en les dites cartes dels amprius antichs; la qual per estar molt vella, fonch tornada a renovar de provissió de dits jutges ab una picola, y provehit per aquells se fes un molló de pedra seca y lo solament de aquell tot de argamassa.

E seguint lo dit camí, prop lo mas que de present es de Joan Duguet, a diuit passes de una pallisa de dit mas, trobaren la creu contenguda en los dits actes de amprius desuper mencionats; la qual per estar en una roqueta molt chiqueta, de modo que ab dificultat se podia trobar; los dits jutges y comisaris provehixen eser de nou feta en una roca que mira a sol ponent, a sis o huit passes de on estava l'altra, y junt a daquella, provehiren eser fet un molló de pedra seca y lo fonament de aquell de argamassa.

E seguint lo dit camí de Chodos, al grau de Valls, en la carrera a mà esquerra, pujant en lo dit camí, fonch atrobada la creu en dits actes de amprius desuper mencionats, contenguda en una roca plana, entre lo camí de Chodos y de Valls; la qual fonch provehit eser renovada ab una picola; y junt a daquella provehiren eser fet un molló de pedra seca, y lo solament eser fet de argamassa.

E seguint lo dit camí de Chodos, al grau de Valls, damunt lo mas de Nandolla, que hera de la viuda de nan Toni Thomás, y de present és de Miquel Gasch y de Antoni Thomás, fonch trobada en una roca terrera, a

mà esquerra de dit camí, la creu en dits actes de amprius desuper mencionats nomenada; la qual los dits jutges provehiren esser de nou renovada ab una picola; y junt a daquela ser fet un molló de pedra seca y lo fonament de argamassa.

E ynseguint lo dit camí vell de Chodos, com fos estat mudat a les Calçades e pedrissa, pera on lo camí vell pasabe, e seguint lo dit camí vell de Chodos, enla en vista dela terra dels pobills de Miquel Nebot de la Foya Genta, olim dela viuda de Lluís Tomás, que olim hera den Porcar; pujant a mà dreta, en una roca terrera, fonch trobada la creu en dit acte desuper mencionat de dits amprius; la qual provehiren eser renovada en una picola y fer un molló de pedra seca prop de aquella, lo qual provehiren eser fet de argamassa.

E de allí, siguent lo camí de Chodos, entre lo camí vell y lo camí nou, al sol de la foya de la viuda de Miquel Palanques, que olim era de Lluís Tomás, per los dits prohoms y comissaris, fonch feta una creu nova, ab una picola, per no haverse trobat la creu vella contenguda en lo acte de supermencionat de 1588 de dits amprius, per haverse aquella perdut perla antiguitat del tems; la qual fonch feta entre los dits dos camins ala part damunt del camí nou, apart de mà esquerra; aixímateix fonch provehit que es fes un molló de pedra seca y lo fonament de argamasa.

Preterea vero die yntitulato Domenico computato dessimo supra dictorum mensis et Anni; los dits Jutges y Comissaris, essent en vista de la Rivera roja y de les canals del Molí de Figueroles, volent regoneixer los dits amprius de Lluçena, per l'altra part del terme de dita vila; segons lo tenor del acte antich de dits amprius, lo qual diu quela creu primera de dita part de terme estava la dita creu com lo acte del any 1588 seconté; la qual per estar ofuscada perla antiguitat del temps, fonch renovada ab una picola; los quals jutges provehiren esser fet un molló al costat de aquella de argamassa, per ser principi de la Vissura per la part del sol del terme de la vila de Lluçena y dista dela part del mas de March Antoni Fortuny, olim de Berthomeu Marco, setanta passes, poch més o menys, aprt del Riu devés Figueroles.

En après, proseguint dita vissura, fonch atrobat lo molló contengut en los actes desuper mencionat dels amprius, dela part damunt del camí que va de Lluçena ala vila dela Alcora; lo qual provehiren eser renovat per estar vell; los dits jutges y comissaris ad futurum rei memoriam.

E de allí, los dits comissaris, seguint la via dela caseta de Pallomar, dalt en una selleta, prop del camí, a mà dreta, fonch atrobada la creu que

fonch feta en lo any 1588; junt ala qual fonch atrobat lo molló de pedra seca; provehint aquell esser fet de argamassa, y que la dita creu se renovás ab una picola.

E de allí, los dits comissaris, ynseguint a la caseta que huy és del dret de la masada de Miquel Garcia, olim dels pobills de Miquel Samel y de Guillem Alegret, dalt en un cabeçó, prop del camí dela dita caseta apart, damunt en una roca plana, fonch trobada la creu en dit acte de mollonació mencionada en lo ultim del any 1588; y junt de aquella lo molló de pedra seca que es tunch, fonch fet; la qual los dits jutges y comissaris provehiren eser renobada ab una picola, com de fet fonch renovada, y lo molló rehedificat de pedra seca y provehit esser fet de argamassa.

E de allí, provehint los dits jutges la dita vissura, anaren ala font apellada dela Carrasca, y en la roca dela dita font, fonch atrobada la creu contenguda en dits actes antichs de mollonasió; la qual los dits jutges per estar aquella ofuscada, provehiren de nou esser renovada ab una picola, com defecte fonch renovada, en presentia de dits jutges; provehint esser fet un molló de pedra seca y lo fonament de argamassa.

E los dits comissaris pujant al cap del tosal del mas dels Martins Sanchos, que huy és de present de Jaume Nebot de Araya, devés la cova deles Vaques, fonch atrobada la creu mensionada en los dits actes de amprius desuper mensionats, calendariats y expressats; provehint aquella esser renovada, com de efecte fonch pera aquells, per estar com estava ofuscada, provehint al costat de aquella, ser fet un molló de argamassa; la qual creu estava en una roqueta plana, que de present está, la qual está esquerdada.

E de allí, los dits jutges y comissaris, seguint la lloma de dit tosal, aygues besant, ves lo mas que que huy és de Jaume Nebot de Araya, olim de Beromeu Pallarés de lAlcora, en un cabeçet, sobre una roca blanca, fonc atrobada la creu contenguda y mencionada en los dits actes de amprius desuper calendariats; la qual per estar ofuscada, perlos dits comissaris fonch provehit esser renovada, com en efecte lo fonch com les demás, ab una picola.

E de allí, prosseguint dita visura, los dits jutges y comissaris, de allí devallaren en vista del mas del dit Jaume Nebot, que olim hera de Bertomeu Beltrán y de Bertomeu Negre, en unes roques, en vista del dit mas, fonch atrobada la creu contenguda en los dits actes de amprius de super mencionats; la qual per dits Jutges fonch denobo renovada ab una

picola, provehint ser fet un molló de pedra seca y lo solament de argamassa.

E de allí, los dits comissaris, proseguint dita visura, salvant la foya que está devés les Roques de Araya, traveso lo barranch y passa la selleta del cabessó de Sent Just; y de allí fonch atrobada la creu en una roca al cap damunt la selleta devés la solana, contenguda y expressada en dits actes de amprius desuper calendariats; la qual renovaren de present ab una picola, y prop de aquella provehiren eser fet un molló de pedra seca y lo fonament eser fet de argamassa.

E de allí, los dits comissaris y jutges, veren y regonegueren que va ala damunt dita selleta va a la cova dela Palla, que está damunt la cova del exep. prop del mas de Jaume Nebot, que olim hera de Joan Garcia de Juan Batziero del barranch den Alba, e sobre la dita crebada y prop daquella, ala part damunt, a cent passes, ans de arribar dalt de dit tosal y en vista dela Cova de la Palla y dels Cubillars, fonch atrobada la creu antiga mencionada en lo dit acte de mollonasió del any 1588; la qual per estar del tot ofuscada, dits jutges y comissaris, proveyren esser renovada com ab tot effecte, fonch renovada ab una picola; y provehiren esser fet un molló de argamassa com los altres.

E de allí passa al sol dels Cubillons de Bertomeu Batziero, olim de Juan Beltrán dels Ortells, apart solana de dits Cubillars, davant la senda que devalla al barranch den Alba, fonch atrobada la creu contenguda en lo acte desuper mencionat del any 1588; la qual fonch renovada a provisió de dits jutges per estar aquella ofuscada, junt ala qual fonch fet un molló de pedra seca, provehint ser fet de argamassa conforme los demás.

E prés dilluns, a onçe de maig de mil sisents bint y sis, los dits comisaris proseguint y perseverant dita visura de dits amprius del any 1588, aplegaren al sol dels Hortals del barranc den Alba, terres del mas de Bertomeu Batziero, fonch atrobada la creu mencionada y molló en dits actes de amprius desuper mencionats; la qual está en dret del forcall dels dos barranchs apart solana; la qual per estar ofuscada, fonch de novo renovada per dits jutges y lo molló eser fet de pedra seca y lo fonament de argamassa.

E los dits comissaris, seguint la via del mas dels Ortals, que huy és de Bertomeu Batziero, olim de Joan Beltrán y Ramon Ortells, al cab en cap dela lloma dels dits Ortals, en una roca terrera, fonch atrobada la creu mencionada y calendariada en los damunt dits actes antichs de mollonasió en la solana dela dita lloma; la qual per dits comissaris fonch

renovada ab una picola y provehit eser fet un molló de pedra seca y lo fonament de argamassa com los altres.

E prés seguint dita visura los dits jutges y comissaris travessant la selleta del mas de Don Pedro Escrivà, que olim hera de Gaspar Colom, en la selleta, al cap dela lastra que es diu las Querola, que huy és de Francesc Ribés, olim de Miquel Goçalbo den Bernat; conforme la carta antiga del any mil sincents huitanta y huit, en una roca plana, fonch atrobada una creu contenguda en lo dit acte de regoneixement de amprius; junt ala qual creu fonch fet un molló de pedra seca y aquella fonch renovada per estar molt antiga, provehint lo dit molló eser fet de argamassa, segons los altres mollons de dits amprius.

E proseguint aquella, en après los dits experts y comissaris la visura dels dits amprius, conforme la dita carta del regoneixement dels dits amprius del any 1588; venint y seguint quinze pases del mas de Rocat, que ara és de Francesc Ribés, olim dela viuda de Francesc Goçalbo, poch més o menys, a part damunt en un cantal roig, fonch atrobada la creu continguda en dit acte de regoneixement de dits amprius; la qual per ser antiga fonch provehit eser renovada ab una picola y ser fet un molló de pedra seca y lo fonament de argamassa, segons los altres.

E continuant y perseverant dit acte de regoneixement de dits amprius fonch acsedit als Malladars, ha hon narra dita acta antiga, y en una roca plana fonch atrobada una creu; la qual es la contenguda en dit acte de regoneixement de dits amprius, questá damunt los dits malladars; y al cap damunt de una foya de Francesc Ribés, olim de la dita viuda de Francesc Goçalbo, envista l'altra que fonch atrobada a quinze pases del mas de Rocat de dita viuda; junt ala qual creu se troba un molló de pedra seca y fonch provehit eser fet de argamassa y la creu renovada segons les altres.

E de allí los dits comissaris anaren al mas nomenat de la Foya dela Nou, que huy posehix Geroni Gil, olim de Gaspar Colom; y en lo collet del dit mas foren atrobats en una roqueta terrera la creu e molló en dit acte de regoneixement del any 1588 mencionats; lo qual per ser molt antichs foren renovats, çóés la creu ab una picola y lo molló ab pedres seques, y fonch provehit eser fet dit molló de argamassa, segons los altres.

E ynseguint los dits comissaris son regoneixement e visura pasaren al mas nomenat dela Perella, que huy és dels hereus del qº. Berthomeu Goçalbo, olim den Ramón Sanou y Pere Batziero; la qual creu per no ser atrobada, los dits jutges y comissaris proveyren y determinaren eserne

feta altra nova creu; la qual feren davnt dit mas en una roca plana davall deuna carrasca, entre dita porta y una font que ja en lo barranch de Cantada, envés la foya dela Nou, provehint eser fet al costat de aquella un molló de pedra seca y lo fonament de argamasa, segons los altres.

E seguint los dits comissaris la via dels Forcalls den Pineda, en la llima de Martí Esteve, que de present hés de Miquel Porcar, envista casi del mas de Gaspar Colom, olim dels dits en Ramon Sanou y Pere Batziero; foren atrobats la creu e molló enlo precalendat acte de regoneixement de dits amprius del any 1588 contenguts; los quals per estar perla antiguitat ofuscades, fonch provehit per dits comissaris eser renovats la creu e molló enlo precalendat acte de regoneixement de dits amprius del any mil sich sents huitanta y huit contenguts; los quals com és la creu ab una picola y lo molló ferse de pedra seca y lo fonament de argamassa, conforme los altres.

E los dits comissaris inseguint y perseverant dita visura y regoneixement dels desusdits amprius, fonch atrobada la creu contenguda enlo dit acte de regoneixement dels amprius del any 1588; la qual está enlo vertent de la via dela Matassa, en lo vertent de dita llima; la qual está en un cantalet terror molt roin, y ha sol ponent, y que les carrasques contengudes enlo acte del dit any mil sich sents huitanta y huit no apareixen; sinó tan solament les ralles deaquelles; y així per obiar tota questió, provehiren ser renovades segons que abtot effecte per dits experts y comissaris fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca y lo fonament de argamasa com los altres.

E los dits jutges continuant dita visura perla via de la Matassa, en lo collet, foren atrobats la creu e molló contenguts enels dits actes de regoneixement del any 1588 dels dits amprius; los quals per ser molt antichs fonch provehit eser renovats com oforen, la creu ab una picola y lo molló de pedra seca; la qual creu está en una roca chiqueta ruina y terrera, apart de ponent envés dita via per la Matassa.

Y de allí dits comissaris e jutges seguint dita visura dels amprius en lo collet envista del Bustalet, e prop de la Matassa, foren atrobats la creu e molló enlo acte de dit regoneixement del dit any 1588; los quals perla antiguitat del tems foren renovats; çóés la creu ab una picola y lo molló fet de pedres seques, provehint eser fet de argamassa segons los altres; y la roca haon está la creu és chiqueta y terrera, la qual está envista la part de la Matassa, al peu delo dit molló.

E ynseguint e continuant los dits comissaris la dita visura y regoneixement de dits amprius conforme latenor de dita carta de regoneixement del any 1588, fonch atrobada una creu ques la contenguda endit acte de regoneixement desuper mencionat; la qual está davall lo camí que va al corral dela Selleta enla solana, endret lo forcallet dela Barraca, a tret de deu passes davall dit camí; la qual provehiren eser renovada ab una picola y lo molló de pedra seca y lo solament de argamasa segons los altres.

E de allí los dits comissaris y jutges muntaren el cap dela Picoso, e foren atrobats la creu e molló contenguda y contengut enlo dit acte de regoneixement de dits amprius de dit any 1588; la qual perla antiguitat del tems foren renovats; çóés la creu ab una picola lo molló de pedra seca, e provehiren eser fet de argamassa comlos demás.

E continuant los dits jutges y comissaris la dita visura y regoneixement de dits amprius devallaren al povet del mas dela viuda de Miquel Porcar, que olim hera de Joan Moliner, apellat lo mas dela Mançanera. E de allí los dits comissaris seguint dita visura pujaren al collet nomenat del Castellar, y dalt enlo collet, prop deuna carrasca foren atrobats la creu e molló contenguts en los dits actes de regoneixement de dits amprius del any 1588; los quals de provissió de dits jutges foren renovats, çóés la creu ab una picola y lo molló redificat ab pedra seca y provehint eser fet de argamassa com los altres.

E los dits comissaris seguint son offici la via de dits amprius devallaren ala masada que huy és de Rafel Beltrán de Porta Pauhs, olim de Nalegret y de Miquel Ortí, baix davall la font, entre una servera y la soca del noguer, enla mateixa riba; fonch atrobada en un cantal roig la creu contenguda en dit acte desuper mencionat del any 1588; la qual provehiren eser renovada conforme fonch fet ab una picola.

Preterea die martis intitulato duo decimo supra dictorum mensis et annis, los dits jutges y comissaris continuant y perseverant la sobredita visura y regoneixement de dits amprius, trobantse enlo cabesó de Morabí, pera hon van los límits dels dits amprius, fonch atrobada la creu y molló contenguda enlo dit acte de regoneixement de dit any 1588; la qual está enlo tosalet deles Saleres del mas dit de Morabí, que huy és de Joan Nebot de laldua; la qual está en una roqueta arenisca y plana, ala part damunt de dit camí a mà dreta; la qual provehiren eser renovada com en tot effecte, o fonch ab una picola y lo molló de pedra seca, provehint eser fet de argamasa com los altres.

E perseverant dita visura los dits experts y comissaris, seguint la dita carta, e la carrera amunt endret del mas de Naldua, que huy poseix Joan Nebot de laldua, apart damunt de dit mas a quinze passes o vint del casalisi deaquell, en una roca arenisca, fonch atrobada la creu que fonch feta de nou en lo any 1588; la qual fonch provehit fos redificada de nou ab una picola com en presencia de aquells o fonch.

E de allí dits comisaris seguint la carrera amunt, enlo morró del Burgaret, questá envista dela font del Ginebre y envista de la foya del Pinar, que huy és de Joan Nebot de Naldua; la qual creu e molló per no ser atrobats los del any 1588, los dits jutges y comissaris unánimes y concordets et conformes, en assistencia de dits officials; considerat que no hera dany de ninguna deles parts, acordaren de fer dita creu y molló enlo puesto desuper mencionat, en un roqueral, entre uns pins, frontera dels masos anomenats dels Negres; en una roca plana llarga, al costat de la qual y daltres roques que fan entre sí unes séquies, entre pedra y pedra; provehiren axímateix, que per raó de estar en puestos de sentes ques per esperar questió; provehiren eser fet un molló de argamassa, sens replica ninguna; y açó perlos encontres que de present hagut lo poder trobar la dita creu y molló del any 1588.

E de allí seguint los dits comissaris pel saltador dela Llovatera sobre la Pena roja, dosentes passes davall deun corral, apart solana; fonch feta una creu nova per no ser trobada la contenguda endit acte de regoneixement de dits amprius ultimament fets del any 1588; la qual de provissió de dits jutges, així aquella com la ultima, ans de aquesta, sean fet sens perjuí algú deles parts respectivament; açó entés y declarat que sempre y quant pareixeran les creus y mollons contenguts enlo dit acte de regoneixement del any 1588; ental cas se aja destar y estiga ales velles y no ales que de present sean fet noves; perquè devoluntat de dits jutges y comissaris en sems ab los officials de aquelles sent ab dita condició y que quant no apareixeran se aja destar ales que de present sean fet noves.

E de allí ynseguint los dits comissaris lavia dela lloma Carrascosa de Miret, enlo pinaret sobre les roques, en dita carta de regoneixement de dits amprius feta en lo any 1588; sobre una roca alta fonch atrobada una creu, e aquella de provissió de dits jutges e fonch renovada ab una picola; la qual correspon ala ultima de damunt la Pena Roja.

E de allí seguint los dits jutges y comissaris, la dita comissió, anaren ala lloma dita dela Carrascosa y essent en aquella, en una clapiçeta, davall del mas que huy es de Antoni Agostina, olim de Francesc Tomás, a cent passes, poch més o menys, fronter ala porta; fonch feta una creu ab una

picola y un molló de pedra seca junt adaquella, la qual creu y molló sean fet de orde y consentiment de dits comisaris, per no haverse trobat la creu ni molló contenguts enlo acte de regoneixement desuper mencionats en dit any 1588.

E ynseguint los dits comisaris e jutges la dita comisió ha ells donada, anaren ala punta del Ereditament, que huy está en diferencia entre mossen Miquel Agut y Francesc Sanchis, notari; lo qual solia ser de Joan Marco, Jaume y Pere Chivas de rosset; e la dita carta de dits regoneixements de dits amprius mencionats, fonch provehit per dits jutges en presencia de tots los desusdits oficials, que los dits amprius ajen de anar y anasen los señals e mollons dels dits amprius, en la dita partida de Rosset dela punta del Ereditament de dit mas dels dits mossen Agut y Francesc Sanchis, que olim hera dels dits Joan Marco, Jaume y Pere Chives, germans, vers laygisadores, lo qual afronta ab lo mas apellat den Pons, que huy és y poseix Jaume Sabater, olim de Joan Sabater; y de allí avant singla amunt, seguint per ha on van los herbajants, entren juxta tenor de dita carta de amprius, declarant com declaren, que los dits mollons expossasen y fundasen com en dit acte de regoneixement de dits amprius sediu a la roca foradada; vist tot lo qual perlos desusdits jutges enlo present acte mencionats enlo dia de huy; fonch provehit y declarat quelos dits amprius vagen com desus es dit, ables salbetats que ans de aquestes sean reservat les dites parts respectivament, conforme lo regoneixement fet en dit any 1588 y per los dits límits en dit acte continguts, segons y com més llargament se conté enlo dit acte alqual se referixen.

Post modum vero die mercurio computato decimo tercio supra dictorum mensis et annis; los dits Hyeroni Nebot de Valls y Jusep Nebot de Foyos, jutges qui desus ensems ablos dits Miquel Juan Nebot, justicia; Miquel Sala, Juan Nebot de Foyos, jurats de dita vila de Llocena y Francesc Sanchis, notari i escrivà dela Sala de dits jurats.

E per part dela dita vila de Alcora, Juan Porcar y Jaume Feliu, ganaderos jutges qui desus, Antoni Porcar, justicia; Miquel Carnicer en lloch y per Jaume Mallol, jurat en cap; per indisposició de aquell, Jaume Aycart, jurat menor, Jaume Ribés, notari y escrivà dela Sala dels dits jurats de dita vila de Alcora.

E per part dela dita vila de Usseres, Jaume Mateu, prohoms y comissari; Llorens Ribés, justicia; Dimess Fortunyó, jurat en cap; Jaume Marco, sindich deaquella; Juan Polo, notari y escrivà dela sala de dita vila de Usseres.

E per part dela dita vila de Chodos, Berthomeu Palanques, prohom y comisari; Antoni Chellida, sindich de dita vila; lo dit Berthomeu Palanques enlloch y per Juan Sancho, prohom per indisposició deaquell.

Presehint llicència del Señor Governador, proseguiren sa visura y regoneixement dels amprius dela vila de Alcora, segons es dit tot junts, en presencia y assistència de dit Illm. Señor Governador General que desus, anaren a regoneixer y mollonar los dits mollons y amprius del terme dela dita vila de Alcora, segons lo tenor dela carta antiga del regoneixement fet deaquells enlo any 1588 enla forma seguent.

E primerament enun tosalet en vista del Bustalet que huy és dels hereus de Bertomeu Pallarés, vers l'Alcora, prop lo camí dela Serra que va a Vila Fermosa, a mà esquerra, pujant amunt sobre lo dit collet; fonch atrobada la creu y molló contenguts enlo acte de regoneixement des dits amprius del any 1588 en una roca blanca; la qual creu y molló foren renovats, çòés la creu ab una picola y lo molló de pedra seca, provehint dits comissaris eser fet de argamassa.

E los dits comissaris inseguint son ofici devallaren vers les Roques Deixart, y en la costera o frontó envista dela masada Deixart, prop lo bustalet de Jaume Buixadós, que olim hera de Antoni Porcar, sobre un gros cantal, fonch atrobat un molló, y en lo dit cantal una creu; la qual es la contenguda enlo acte ultim de regoneixement de dits amprius delany 1588; la qual de provissió dels dits jutges fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca; la qual está envista lorta de Eixarch, provehint eser fet com los altres de argamassa.

E de allí los dits jutges e comissaris inseguint son regoneixement de dits amprius passaren lo barranch nomenat del Rosí, sobre lo bustallet dela Pedriça, que és de Jaume Feliu den Antoni, que olim hera e solia ser de Antoni Porcar, damunt la pedrera, a cent passes, poch més o menys de dit bustallet, en una clapiçeta en un cantal gros cantellut, fonch atrobada la creu y molló contengut enlo acte de regoneixement de dits amprius del dit any 1588; la qual de provissió de dits jutges fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca provehint eser fet de argamassa.

E los dits jutges y comissaris proseguint dit regoneixement dels dits amprius pujant passaren a la Pedrissa envista dela Talajola, junt al bobalar de Araya, en una roca plana blanca foren atrobats la creu e molló contenguts y expressats enlo acte de regoneixement de dit amprius del any 1588; la qual creu los dits jutges provehiren eser renovada com ab tot efecte ofonch ab una picola; y lo molló de pedra seca provehint

eser fet conforme los altres de argamassa.

E de allí los dits comissaris ynseguint son regoneixement passaren y pujaren sobre lo collet envista dela foya nomenada del Alamí; y allí fonch atrobada la creu y molló contenguts y expressats enlos actes dels dits amprius desuper mencionats; la qual está al costat de una palmera enuna roqueta terrera molt roin; la qual provehiren eser renovada com ab tot effecte ofonch ab una picola y lo molló de pedra seca, y provehint eser fet de argamassa com los altres.

E los dits comissaris e jutges ynseguint son regoneixement deballaren lo collet avall fins al camí que va Araya, y en un collet, enlo mateix camí, ala part davall, en vista dela cova del Aygua, nomenada antiguament del Diable y de present del Angel; la qual de provissió de dits jutges fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca provehint eser fet de argamassa; los quals creu e molló son los mateixos contenguts y expressats enlos dits actes de regoneixement de dits amprius desuper calendariats.

De ynde autem die yntitulato jovis computato decimo quarto mensis mayi Anno a Natti. Dni. Milesimo Sexcentesimo Vicessimo Sexto los dits comissaris Hyeroni Nebot de Valls y Jusep Nebot de Foyos, jutges qui desus en semps ablos dits Miquel Juan Nebot, justicia; Miquel Sala y Juan Nebot de Foyos, jurats y Francesc Sanchis, notari y sindich deaquella; Juan Batiste Carrança, notari y escrivà de dits jurats.

Y per part dela dita vila de Alcora, Joan Porcar y Jaume Feliu, prohoms; Antoni Porcar, justicia; Miquel Carnicer enlloch y per la indisposició de Jaume Mallol, jurat en cap; Jaume Aycart, jurats menor; Jaume Ribés, notari y escrivà dela sala.

E per part dela vila de Usseres, Joan Mateu, prohóm; Llorens Ribés, justicia; Dimes Fortunyo, jurat en cap; Jaume Marco, sindich; Joan Polo, notari y escrivà dela sala de dita vila de Usseres.

E per part dela vila de Chodos, Antoni Chellida, prohóm y comissari; Bertomeu Palanques, sindich y enlloch de Joan Sancho; preshint lllisensia del Señor Governador com desius es dit, en presentia y assistencia del dit Illum. Señor Governador qui desus.

Proseguint, continuant y perseberant la dita Visura y Regoneixement de dits amprius assendiren personalment tots junts executant la seua comissió al terme dela vila de Alcora, enla partida de Alcalaten,

nomenada dela Almenara, al castellaret nomenat de Nalmera, y en un collet prop dela dita roca, front del mas dela Foya, y entre les dos roques, fronter del barranch de Monmirà, en un collet o tossalet, entre les dites dos roques de lAlmenara; fonch atrobada la creu y molló contengut enlo acte de regoneixement de dits amprius, ultimament fet enlo dit any 1588; los qual de provissió de dits jutges foren renovats, çòés la creu ab una picola y lo molló de pedra seca, provehint eser fet de argamasa.

E de allí los comissaris ynseguint la dita carta de regoneixement de dits amprius pujaren al cap de la roca dita dels Forats; enla qual foren atrobats la creu y molló contenguts enlo dit acte de regoneixement de dits amprius de super mensionats; la qual creu y molló de provissió de dits jutges foren renovats, çòés la creu ab una picola y lo molló de pedra seca, provehint eser fet de argamasa.

E los dits comissaris travessant lo barranch de Mont Mirà e pujant al cap damunt dela Pedrisa, endret dels dos forcalls del dit barranch de Monmirà, ala mà esquerra dela Rompuda de Juan Feliu, dalt enlo alter de dita clapisa; fonch atrobada la creu e molló contenguts enlos actes de regoneixement de dits amprius ultimament fets; la qual creu de provissió de dits jutges fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca provehint eser fet de argamasa.

E de allí travessant perlo cap de dita Pedrisa al cabeçó del Bent, en un cantal gran, fonch atrobada la creu contenguda enlo acte de regoneixement de dit ampriu desuper mensionat; la qual de provissió de dits jutges fonch renovada ab una picola com ab tot efecte ofonch y prop de aquella fonch renovat lo molló que prop deaquella fonch trobat de pedra seca; provehint eser fet de argamasa.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement davallaren del cabeçó del Bent, aygues besant, enlo frontó damunt lo corral de Miquel Juan Nom de Déu, olim here de Joan Nom de Déu, en una roca, fonch atrobada la creu e molló contenguts enlo acte de regoneixement de dits amprius ultimament fets; la qual creu de provissió de dits jutges fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca, provehint eser fet de argamasa.

E los dits comissaris inseguint son regoneixement trabessant lo barranch del dit corral de Nom de Déu, en un collet, ans de arribar als Malladars del Corral Roig; fonch atrobada la creu e molló en dit acte de regoneixement de amprius del any 1588 contenguts; provehint dits jutges esser renovada, com en efecte ofonch, ab una picola e lo molló redificat

de pedra seca, provehint ser fet de argamasa.

E de allí los dits jutges y comissaris devallaren ala Baseta Seca questá vora camí; e seguint lo camí nomenat del Campiello, debes lAlcora, fins al barranch nomenat deles Forques, que huy en dia és dels Yvanyes de Toter, passat lo barranch, en lo mateix camí, a mà esquerra, vers lAlcora, en un cantal; fonch atrobada la creu contenguda en dit acte de regoneixement de dits amprius; la qual provehiren los dits experts eser renovada ab una picola y de nou fet un molló de pedra seca, provehint eser fet de argamasa.

E de allí los dits comisaris seguint lo dit regoneixement pujaren lo barranch amunt vers la vinya nomenada dela Piquera, que huy és garroferal de Miquel Joan Yvanyes; fonch atrobada la creu questá enla vora del camí que puja de lAlcora al Castell del Calaten, a mà esquerra; la qual creu y molló de provisió de dits jutges foren renovats conforme los altres; çòés la creu ab una picola y lo molló de pedra seca provehint eser fet de argamasa.

E de aquí inseguint los dits comissaris devallaren al Riu, juxta lo tenor dela carta vella de regoneixement ultima ment fet; e los dits comissaris inseguint lo dit regoneixement pujaren als Pontarrons, enla dita carta mencionats, e damunt los dits Pontarrons, questan per mig dela heretat de Francesc Arcusa, olim de Miquel Manyés, prop lo camí del molí fariner dela vila de Alcora, anant al molí, a mà dreta, damunt lo Riu, en una roca gran en vista dela Roca Mamellada; fonch atrobada la creu en dit acte de regoneixement del any 1588 mencionada; la qual de provisió de dits jutges fonch renovada ab una picola y lo molló eser fet de argamasa.

E los dits comissaris ynseguint son regoneixement ala Via dela Picoso, prop lo camí que va a les Solanetes, al cap de lorta de Graviel Vilar del molí, que olim hera de mossen Juan Pallarés y després de Berthomeu Vilar i Miquel Vilar, germans, prop del camí y prop dela font y prop del barranch, en un cantal gran terror; fonch atrobada la creu contenguda en dit acte de regoneixement ultimament fet del any 1588; la qual per estar ofuscada fonch de novo per dits jutges renovada ab una picola.

Y los dits comissaris inseguint y continuant son regoneixement pujaren ala Picossa de la vinya de Forés, que huy és garroferal de Joan Vilar, olim de Pere Vilar, enla dita Picoso, en una roca; fonch atrobada la creu en dit acte de regoneixement mencionada, y prop de dita creu un molló, provehint que la dita creu fora renovada ab una picola, com en effecte

ofonch; e lo molló de pedra seca provehint eser fet de argamasa com los altres. E los dits comissaris inseguint son regoneixement tornaren al Castellar dela Almenara.

Denique vero die intitulato veneris computato decimo quinto mensis et Anno a Natti. Dmni. Millesimo Sexcentesimo Vixesimo Sexto los dits comissaris y jutges ynseguint son regoneixement preveynt llicensia del dit Señor Don Juan Chrisostomo Samitier, Governador General, qui desus, accediren al terme dela vila de Usseres y essent en aquell los dits comissaris posant en executió la sua comissió; accediren personalment ala partida dela Savina, y allí ala mà esquerra del camí trobaren la creu contenguda enlo acte de regoneixement dels dits amprius del any 1588 y lo molló junt adaquella; los quals provehiren dits jutges eser renovats, çòés la creu ab una picola y lo molló de pedra seca, provehint eser fet de argamasa.

E de allí los dits jutges y comissaris inseguint son regoneixement dels dits amprius travessaren y pujaren al tosalet deles Murtes o dela Edra, envista dela orta; aon fonch atrobada dalt enlo cap del tosal la creu y molló contenguts enlo acte de regoneixement ultimament fet; lo qual de provisió de dits jutges fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca provehint eser fet de argamasa, com los altres demás.

E los dits comissaris ynseguint son regoneixement devallaren la via dela Mallada del Barçer, enlo frontó més prop del barranch, y envista de la cova que ara es nomena den Serrano; fonch atrobada la creu y molló contengut enlo acte de regoneixement de dits amprius ultimament fet del any 1588; la qual dits jutges proveyren eser renovada, com a effecte ofonch, ab una picola y lo molló renovat de pedra seca provehint eser fet de argamasa; la qual creu estava baixant la Solaneta a mà dreta.

E los dits comisaris devallaren lo barranch avall que ara es nomena dela Ponsa, fins al camí que va ala Alcora y de allí pujaren al collet den Roig, aon en lo més alt de dit collet trobaren una creu e molló, los quals foren fets enlo acte de regoneixement del any 1588; la qual proveyren eser renovada ab una picola y lo molló de pedra seca provehint eser fet de argamasa.

E de allí los dits comissaris devallaren lo collet avall y pasaren lo Castellaret den Pineda, deu o dotze passes de la paret de aquella, fonch atrobada la creu enlo acte de regoneixement contenguda del any 1588; provehint aquella eser renovada, com ab tot effecte ofonch ab una picola junt adaquella; provehint eser fet un molló de pedra seca, provehint eser

fet de argamasa.

E de allí ynseguint dit regoneixement deballaren o baixaren lo collet avall, davall la clapisa, enlo mateix collet, fonch atrobada altra creu e molló que fonch fet enla visura del any 1588; la qual fonch renovada ab una picola y lo molló de pedra seca provehit eser fet de argamasa.

E de allí avall perlo barranch del Pi al Molinar y perlo Molinar avall va fins la Rambla del Gauder, e torne Rambla amunt ala Raconada del Ullastre al cap deavall; torne amunt vers la vila al cap del Vilar dela Cal al cap damunt; e ix a la senda que va al mas dels Portolesos, e senda a senda seguint al Pou del Ullastre; segons enla dita carta de regoneixement de dits amprius es contenguda.

E del dit Pou del Ullastre e de aquí parteix al Molinar, semblant ment, senda a senda, seguint enlo barranquet del dit Molinar, vora la dita senda, en una roqueta terrera, prop del Molinar venint ala Vila, a mà dreta; fonch atrobada la creu contenguda y especificada enlo dit acte de regoneixement ultimament fet enlo any 1588; per quant estava prop lo Molinar enlo any del dilubi sen runà, y huy en dia cavant sea trobat.

E los dits comissaris y jutges acordaren referla, segons que ab tot effecte, ne fonch feta una nova en una roqueta sobre dit Molinar, pera que enlo esdevenidor no y yaja questió; y prop de aquella feren un molló de pedra seca provehint eser fet de argamasa.

E los dits jutges e comissaris presents les dites parts y ab llicensia del dit Illm. Señor Governador General qui de inseguint la dita carta dels amprius y regoneixement de aquells enlo dit terme de Les Useres; partiren los dits amprius del Molinar, que hés lo lloc hon la ultima creu fonch feta.

E munten perla lloma que ara es nomena la Lloma den Gil cap al Cocó dela Artessa y de allí per quant lo molt Illm. Señor Don Juan Ximenez de Urrea, Conde de Aranda, Señor que fonch de la present Tenencia de Alcalaten; per una Sentència que donà sa Señoria entre parts dela vila de Lluca y la vila de Usseres, Sa Señoria Illma. feu mersé particular ala dita vila de Les Usseres de una Redonda enla partida de Artessa; la qual està mollonada y fitada, per dita rahó la dita Redonda de Artessa y la Redonda de la vila de Usseres antiga, desde dit cocó dela Artessa comence y passe y puja dret aquí amunt; afrontant a mà dreta ab lo molló que está al cap dela heretat de Joan Polo, notari; y així puja dita pasada dret al molló dela Savina, ha on los dits amprius dela vila de Lluca tenen son principi.

De inde vero sabato computato decimo sexta mensis Maii Anno a Natti. Dni. Millesimo Sexcentesimo Vicessimo Sexto los dits jutges y comissaris presents en les dites parts y en presensia del dit Illm. Señor Governador qui desus, proseguint son regoneisement e visura de dits amprius, pujaren al terme de Chodos.

E trobantse en lo mas de Grabiél Tomás, olim de Miquel Tomás den Antoni, regonegueren los dits amprius del dit terme de Chodos, juxta la serie y tenor dela carta de regoneixement de dits amprius ultima ment fets enlo any 1588; comensant al Hereditament del dit Grabiél Tomás, olim del dit Miquel Tomás den Antoni; e de aquí seguint perlo cap de les Roques del Morral dela dita Lloma de Bernat, va fins ala Crebada den Garçia; e per quant se troba que tots los que recau de les Roques en avall hés lo hereditament del dit Grabiél Tomás, questá dins los llímits dels dits amprius de Chodos; en la qual no ya pas competent pera pasar los bestiar.

Perçó, per part dels officials y comisaris deles dites viles de Alcora y Usseres present, y asistent lo Illm. Señor Governador General, requeriren als officials y comisaris dela dita vila de Chodos, señalasen pas competent endit puesto encontinent; y aquells respongueren questaven promtes a fer y senyalar pas competent dins Deu dies; y perçò los dits comissaris y jutges de dites viles respective de Alcora y Usseres digueren en dits noms que aceptaben dita pasada enlo termini senyalat e per aquells demanat; y que protestaven que per aquest respecte de aver demanat dit pas nols sia causat perjuhi, en rahó dels drets que pertanyen de tindre de ampriar ab sons ganados en la lloma de Bernat.

Y tot lo que la vila de Llucena preten tenir y com fosen presents los dits officials dela vila de Chodos, digueren y protestaren que per rahó de dit protest fet perles viles de Alcora y Usseres; no sie vist adquerir dret algú dela protestasió per aquells feta en perjuhi dels privilegis y drets de aquells.

Ei dela dita quebrada den Garçia va seguint e sorteix al Pou del Asor, e de allí inseguint la senda que va al barranch anomenat Negre; e de aquí ja perlo barranch amunt seguint lo barranch del Hermita; e per lo dit barranch amunt ba tro la Font del Tixedó, y de aquí va alterme de Vistabella, juxta forma dels desus dits actes de dits amprius, essemblantment regonegueren los dits comissaris dits amprius dela Lloma de Noguera del dit terme de Chodos.

E primerament los dits jutges y comissaris en presència de tots los desus dits comensaren al Hereditament de dit en Grabiell Thomás, olim del dit Miquel Thomás den Antoni; e sorteix de aquí seguint segons les Roques dela part de jus, parteixen la Foya Redonda avall tro laygua dela Pedra Fita, e fenix al forcall dela Foya Rebollosa; juxta forma y tenor dela dita carta de regoneixement de dits amprius.

E inseguides y complides totes les damunt dites coses de regoneixement e mollonasió dels desus dits amprius, juxta lo tenor del acte del ultim regoneixement de aquells fet enlo any 1588; lo qual regoneixement fonch fet per lo tenor dela Carta y Sentència antigua de aquells, per lo tunch Señor dela dita Tenencia de Alcalaten, donada y promulgada en aserca dels dits amprius ala que pus llargament nos referim; los quals jutges ensemps ab los officials de cascuna deles dites universitats respectivament totes les damunt dites coses y cascuna de aquelles, en qualsevol dia que aquells los ajan fets; declararen haverse de tenor servir y guardar, lloant y aprovantles per tots tems per les dites universitats respectivament.

La qual declarasió e regoneixement de dits amprius y mollonasió de aquells feren juxta Deu y ses consiencies y per lo jurament que aquells tenien prestat en mà y poder de dit Illum. Señor Don Joan Chrisostomo Samitier, Governador General de dita Tenencia de Alcalaten; lo qual com fos present dir que la usava, aprovava y confirmava totes les damunt dites coses, dela primera linea fins ala darrera inclusive.

Provehint y manant que aquells sien observats y guardats per les dites parts, com son les Viles y cascuna de aquelles respectivament; de totes les quals coses los dits jutges y comissaris trobantse enlo dit y mateix Pou de la Çor, requeriren a Joan Polo, notari; Jaume Ribés, notari, y a mí, Joan Batiste Carrança, notaris y escrivans deles dites viles respective, ne rebesem acte publich per averne memoria enlo esdevenidor pera oservasió dels drets de dites viles y cascuna de aquelles respectivament; lo qual per aquells fonch rebut, lo desus dits dies, mes e any present les dites parts.

E los testimonis dejus escrits a totes les quals coses y cascuna de aquelles, essent testimonis Pere Ribés den Miquel, llaurador y Vicent Flor, fadrí, sastre, habitants dela dita vila de Alcora; y Jaume Duguet, etiam llaurador de Lluca habit.

*Pre. yncertum Molonacionis et Vissure generalis totius tenerius ynstrum per me Joannem Baptistam Carrança, totius qb. Regni Vale. nottarium publicum receptum fuit et abstractum lisse aliena nostra escriptum assepto constat tame de supra posius serto in prima pagina quarte ynlinea li, hubi asistit - a mà esquerra - et in 18^a linea hubi legit...
Ego Joannes Baptista Carrança, nott. Sig + num.*